

www.unicef.org/magic

TINERII DIN MOLDOVA. SOLUTIA PENTRU OBIECTIVELE DE DEZVOLTARE ALE MILENIULUI

Organizația Națiunilor Unite
în Republica Moldova

Cuprins

TINERII ȘI OBIECTIVELE DE DEZVOLTARE ALE MILENIULUI. PROBLEME, SOLUȚII, PROTAGONIȘTI	4
SĂRĂCIE ȘI FOAME	6
EDUCAȚIE PRIMARĂ	9
EGALITATEA GENURILOR	12
MORTALITATEA COPIILOR	15
SĂNĂTATE MATERNĂ	18
HIV/SIDA ȘI ALTE MALADII	20
MEDIU DURABIL	24
PARTENERIAT GLOBAL	26

TINERII ȘI OBIECTIVELE DE DEZVOLTARE ALE MILENIULUI. PROBLEME, SOLUȚII, PROTAGONIȘTI

Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului (Millennium Development Goals) reprezintă, de fapt, o idee simplă, care răspunde urgențelor zilei.

Aceste obiective se regăsesc într-un text devenit deja cunoscut și citat tot mai des – Declarația Milenară – și au fost formulate cu ocazia Summit-ului Milenar al Națiunilor Unite, din septembrie 2000, care a fost cea mai mare reuniune de șefi de stat și de guvern din istorie.

Angajamentul pentru atingerea celor opt Obiective ale Mileniului – începând cu reducerea nivelului înalt al sărăciei și încheind prin crearea unui parteneriat global pentru dezvoltare – a fost semnat de 191 de state ale lumii, inclusiv de Republica Moldova.

Obiectivele pe care comunitatea internațională s-a angajat să le realizeze între 1990 și 2015 sunt următoarele:

- Reducerea cu jumătate a sărăciei extreme și foamei
- Asigurarea educației primare pentru toți
- Promovarea egalității dintre genuri și fortificarea poziției femeii
- Reducerea cu două treimi a mortalității copiilor
- Diminuarea cu trei pătrimi a ratei mortalității materne
- Stoparea și inversarea tendinței actuale de propagare a maladiei HIV/SIDA, paludismului și altor maladii
- Asigurarea unui mediu durabil
- Crearea unui parteneriat global pentru dezvoltare.

Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului sunt niște valori și priorități globale, însă faptul că sunt sau nu îndeplinite este ceea ce se întâmplă în fiecare țară. Și dacă

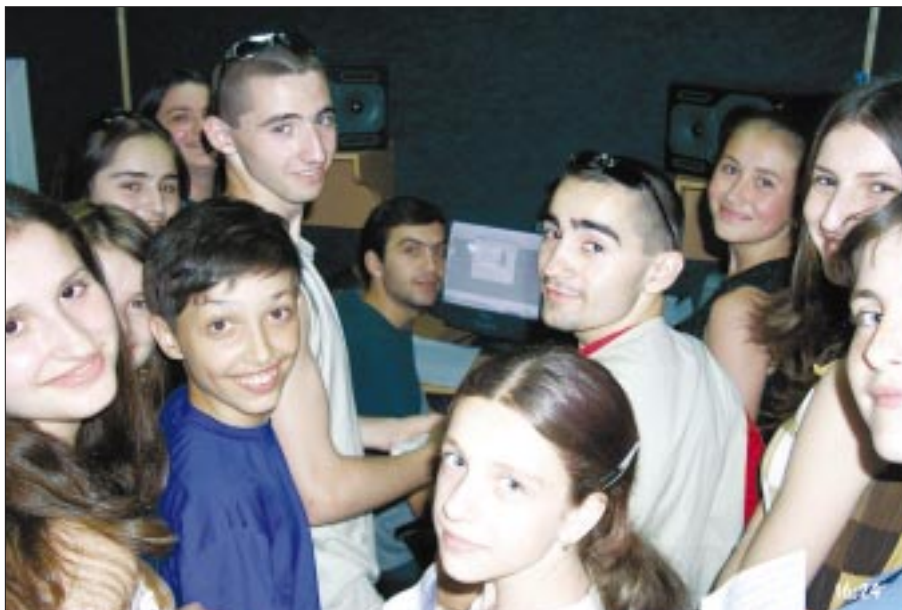
obiectivele dezvoltării răspund angajamentului mondial pentru crearea unei lumi mai bune pentru toți, în acest efort este loc pentru fiecare.

Astăzi în lume, fiecare al șaselea om este adolescent. Pe glob trăiesc 1,2 miliarde de adolescenți – cea mai mare generație de tineri în istorie. Astfel, tinerii nu sunt doar adresa eforturilor comunității internaționale, ci și resursa valoroasă de energie și cutezanță pentru mersul înainte al lucrurilor. Căci, dacă tinerilor li se permite să participe la viața comunității lor și a țării, ei devin pregătiți să joace un rol pozitiv atunci când vor fi adulți. Nu este vorba doar de bun simț, ci și de o logică economică. Investind un dolar în programe de dezvoltare a copiilor și adolescenților, poate fi obținută mai târziu o economie de șapte dolari.

Iată de ce Națiunile Unite, care sunt o familie umană ce poate oferi fiecăruia o speranță de succes, a plasat copiii și tinerii atât în prim-planul calendarului pentru 2003, an ce marchează lansarea Campaniei Milenare, cât și printre prioritățile agendei sale pentru dezvoltare.

Ziua Mondială a Sănătății, de la 7 aprilie, s-a desfășurat sub genericul „Un mediu sănătos pentru copii”. Mesajul Zilei Mondiale a Refugiatului, marcată la 20 iunie, a fost „Investind în tinerii refugiați, investim înțelept, pentru o lume mai bună”. Iar tema Zilei Mondiale a Populației, 11 iulie 2003, „Un miliard de adolescenți: dreptul la sănătate, informație și servicii”, a subliniat necesitatea de a susține tinerii în eforturile lor de a duce o viață în siguranță și a contribui la bunăstarea propriilor familii și comunități.

Aceste preocupări pentru copii și tineri la nivel mondial se regăsesc, pe plan național, în lansarea, în Republica

Moldova, a procesului de elaborare a Strategiei naționale în domeniul tineretului, în contextul Strategiei Naționale de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei.

Aproape oriunde în lume, dar mai ales în țările în curs de dezvoltare, unde trăiesc 85 la sută din cei peste un miliard de adolescenți de pe glob, copiii și tinerii sunt primele victime ale problemelor sociale cu care se confruntă micile comunități, statele aparte sau regiunile întregi. În același timp, ei pot oferi răspunsurile pentru aceste probleme. Ei înșiși sunt soluția pentru HIV/SIDA, să zicem. Pentru că deciziile lor informate și responsabile în materie de sexualitate sunt astăzi singurul medicament ce poate stopa propagarea infecției. La fel și în cazul educației. Educația primară este o condiție obligatorie pentru combaterea sărăciei, împuternicirea femeilor, protejarea copiilor împotriva exploatării, promovarea drepturilor omului și a democrației. În fine, tinerii pot fi și trebuie să devină actorii principali ai schimbărilor, protagoniștii progresului, pentru că au resursele și voința necesare pentru aceasta.

În Republica Moldova trăiesc peste 1 milion 009 046 de adolescenți și tineri (515112 băieți și 493934 fete)¹, deci fiecare al patrulea cetățean al țării este un tânăr. Iar șansa lor nu este neapărat străinătatea, chiar dacă mulți dintre ei și-au pierdut speranța unei vieți mai bune acasă.² Reușita de mâine a Obiectivelor

de Dezvoltare ale Mileniului ar putea reprezenta azi șansa unei vieți prospere în Moldova.

„Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului nu pot fi obținute la Națiunile Unite sau de către oficialitățile ONU. Ele trebuie realizate în fiecare țară, cu eforturile Guvernului și cetățenilor”, afirmă Secretarul General ONU, Kofi Annan. Cu altă ocazie, înaltul oficial de la New York preciza: „Dacă comunitatea internațională tinde să realizeze Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, cele mai eficiente intervenții vor implica însuși tinerii. Doar ei pot identifica cel mai bine necesitățile lor și elabora programe care abordează problemele lor”.

Cu siguranță, promovarea și implicarea tinerilor ar oferi un plus de dinamism activității la care aceștia participă.

Chiar copiii și tinerii din Moldova au formulat singuri prioritățile țării, participând, în anul 2001, la campania „Spune DA pentru Copii!”, și menționând câteva dintre Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului printre urgențe la nivel național: lupta cu sărăcia prin investiții în copii, prevenirea HIV/SIDA și educația pentru fiecare copil.

Igor Guzun,

Consultant, Campania pentru Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, Reprezentanța Națiunilor Unite în Republica Moldova

¹ „Copiii Moldovei”, ediția a II-a, Departamentul de Statistică și Sociologie al Republicii Moldova, Chișinău, 2003

² „Tinerii în Moldova. Un deceniu de tranziție”, 2002

SĂRĂCIE ȘI FOAME

- Reducerea cu jumătate, între 1990 și 2015, a proporției populației mondiale cu un venit inferior unui dolar pe zi.
- Reducerea cu jumătate, între 1990 și 2015, a proporției populației mondiale care suferă de foame.

Prin asumarea Obiectivului Mileniului de micșorare cu jumătate a numărului de persoane care trăiesc în sărăcie și suferă de foame în lume, comunitatea mondială și-a propus o sarcină ambițioasă, dar realistă. Acest angajament fixat în timp, care poate fi, la fel ca și celelalte, măsurat, înseamnă un minim necesar pentru dezvoltarea umană. Astăzi, poate pentru prima oară în istorie, lumea dispune de tehnologiile, cunoștințele și resursele de oameni necesare pentru a ieși din sărăcie.

Că progresul este posibil o demonstrează starea de lucruri prezentată în Raportul Dezvoltării Umane 2003, intitulat „Un acord între națiuni pentru eradicarea sărăciei umane”.¹ În ultimul deceniu, Ghana și Peru au obținut o reducere substanțială a sărăciei. În Uganda a început reversul epidemiei HIV/SIDA, iar în Republica Africa de Sud 11 milioane de oameni au obținut acces la aprovizionare cu apă potabilă.

Însă, cum se zice, lumea este mare și sunt multe de făcut.

În țările în curs de dezvoltare, 28 la sută din copii suferă de lipsă de alimente, în ciuda progreselor realizate la scară mondială în anii 1990.

În 2000, peste 30 la sută din copiii până la cinci ani din Africa sub-sahariană nu aveau greutatea necesară vârstei lor. În Asia de Sud, fiecare al treilea copil este prost alimentat și numărul acestora este în creștere în Myanmar, Cambodgia și Laos.

De altfel, trei miliarde de oameni trăiesc cu mai puțin de doi dolari pe zi într-o lume unde aproape jumătate din populație este săracă și unde diferența dintre cei mai săraci și cei mai bogați s-a dublat în ultimii 40 de ani, conform datelor Organizației Internaționale a Muncii.

O treime din cei peste șase miliarde de oameni dispun doar de un dolar pentru a supraviețui.

Sărăcia nu a ocolit nici o societate și s-a agravat în Africa, America Latină și Caraibe, Orientul Mijlociu, Europa de Est și Asia Centrală.

În Moldova, potrivit unui raport al Departamentului de Statistică și Sociologie al Republicii Moldova, prezentat în ►

LA LĂPUȘNA ESTE POSIBIL. PE DURATA UNEI VIEȚI DE OM

Comuna Lăpușna, situată la 56 de kilometri de Chișinău, capitala Moldovei, este pe cale de a-și lansa propria pagină Web. „Cu aceasta, vrem să promovăm imaginea pozitivă a localității noastre și a țării în lume”, spune Lidia Beznițchi, directorul Unității de Coordonare a Agendei Locale 21 din Lăpușna, un proiect al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) (<http://la21.undp.md/>) ce promovează dezvoltarea durabilă a comunităților. A gândi global și a acționa local este sloganul sub care acest proiect internațional se derulează în majoritatea țărilor de pe glob.

Pagina pe Internet și activitățile din cadrul Agendei Locale 21 sunt câteva dintre replicile unei comunități la faptul că Republica Moldova este citată ca fiind cea mai săracă țară din Europa, într-o lume în care 1,2 miliarde de persoane supraviețuiesc cu venituri mai mici de un dolar pe zi. În Moldova, potrivit celor mai recente evaluări ale Departamentului de Statistică și Sociologie, 78,1 la sută din populație trăiește sub limita sărăciei.

În același timp, estimările Națiunilor Unite arată că țările lumii care au semnat, în 2000, la New York, Declarația Milenară dispun acum de tehnologiile, cunoștințele și resursele umane necesare pentru a ieși din sărăcie pe durata unei singure generații. Dacă se vor păstra tendințele actuale ale progresului – prea lente, totuși, pentru ceea ce și-a propus comunitatea mondială – crearea unei lumi mai bune pentru toți, vor fi ►

► iulie 2003, 78,1 la sută din populația țării trăiește sub limita sărăciei.²

Sărăcia este larg răspândită în familiile mari, cu mulți copii și bătrâni.³

Peste 90 la sută din familiile care au doi sau trei copii trăiesc cu mai puțin de un dolar pe zi pentru fiecare membru al familiei. Aproape aceeași situație se constată și în cazul familiilor cu un copil – 80 la sută dintre acestea au venituri lunare de 100-400 de lei pentru o persoană. Mai mult decât atât, 18 la sută din totalul familiilor cu copii din Moldova nu pot asigura copiilor nici măcar câte 100 de lei pe lună.⁴

Răspunsurile la această situație s-ar putea regăsi într-un angajament politic al țării, lupta cu sărăcia fiind una dintre priorități. „Reducerea sărăciei este un scop care trebuie să ne unească pe toți”, afirmă Președintele Republicii Moldova.

Centrul de Informație și Acces la Internet din c. Lăpușna

¹ Human Development Report 2003, Millennium Development Goals: A compact among nations to end human poverty, UNDP, New York, 2003

² www.statistica.md

³ „Sărăcia în Moldova, 2002: Rezultate Preliminare”. Proiectul Programului Naționalilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova “Dezvoltarea capacității pentru monitorizarea sărăciei și evaluarea programului”, www.ppmu.moldova.md

⁴ „Copiii Moldovei”, ediția a II-a, Departamentul de Statistică și Sociologie al Republicii Moldova, Chișinău, 2003

LA LĂPUȘNA ESTE POSIBIL. PE DURATA UNEI VIEȚI DE OM

► realizate două dintre cele opt Obiective de Dezvoltare ale Mileniului: reducerea cu jumătate, între 1990 și 2015, a sărăciei și foamei și diminuarea cu jumătate a proporției populației care nu beneficiază de acces constant la aprovizionare cu apă.

La Lăpușna, în cadrul Agendei Locale 21, prin contribuția populației a fost asigurată cu apă o parte a satului și a fost curățat pârâul din comună. O altă reușită a proiectului este crearea Centrului Comunitar de Informație și Acces la Internet.

Sergiu Panainte, un tânăr de 21 de ani, originar din Lăpușna, care își face studiile la Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrație a Universității de Stat din Moldova, a aflat despre Școala de Vară „Tinerii moldoveni spre Europa” vizitând Centrul de Informație și Acces la Internet. „Această școală a fost pentru mine o oportunitate de dezvoltare ca personalitate”, mi-a spus Sergiu Panainte, evident satisfăcut de cursurile de istorie, cultură, civilizație, drept, oratorie și artă teatrală la care a asistat. Acum el este bursier al Grupului Union Fenosa în Moldova, compania spaniolă care a organizat această școală de vară pentru a instrui liderii zilei de mâine.

„Noi pentru viitor” este denumirea organizației neguvernamentale în care activează Polina Panainte, o adolescentă de 16 ani, care a fost, în primăvara acestui an, protagonista unui subiect dintr-un serial de nouă articole scrise în Danemarca despre realitățile de la Lăpușna, o istorie de succes pentru PNUD. Autorii au surprins-o atunci, întristată de intenția tatălui ei de a pleca la munci în Spania, căutând pe Internet burse la universități din străinătate. Am insistat s-o găsec ca să văd încotro a mers destinul ei în această istorie umană, dar era plecată să organizeze, împreună cu alți colegi ai ei, o tabără de vară pentru treizeci și trei de copii din familii social-vulnerabile. Am găsit-o mai întâi într-un ghid, „Participarea copiilor și tinerilor”, editat în aceste zile de UNICEF, în care prezenta, ca pe un model de reușită, sondajul de opinie local pe care elevii din comună l-au realizat în liceu, în rândurile administrației locale și sătenilor pentru a identifica lipsa accesului la informație ca cea mai importantă problemă care-i preocupă și strategiile advocacy pe care le-au folosit pentru a oferi o soluție prin crearea unui post de radio în școală. Iar atunci când am vorbit, totuși, cu ea, mi-a spus mai întâi că a fost necesar să-i facă pe copiii pe care i-au invitat la școala de vară - săraci, orfani, pe cei care merg mai rar la școală sau provin din familii nevoiașe, să se simtă și ei importanți, să înțeleagă că și ei contează în această lume.

La nivel național, accesul universal la educație primară, care este cel de-al doilea Obiectiv al Mileniului după reducerea sărăciei, nu reprezintă încă un motiv de îngrijorare.

Statisticile oficiale menționează că la începutul anului școlar 2002-2003, în Moldova, au fost înregistrați 3,6 mii copii și adolescenți în vârstă de 7-16 ani, necuprinși de învățământul general obligatoriu, iar rata încadrării nete în educația primară variază între 93 și 98 la sută. Însă, într-un timp în care educația de calitate este condiția obligatorie pentru reușită și progres, chiar dacă un singur copil nu merge la școală, este deja prea mult.

Unul din mesajele principale ale Raportului Dezvoltării Umane 2003 este că cele opt Obiective Milenare ale Dezvoltării, începând cu reducerea sărăciei și încheind cu stoparea epidemiei HIV/SIDA sau asigurarea unui mediu durabil, nu vor

LA LĂPUȘNA ESTE POSIBIL. PE DURATA UNEI VIEȚI DE OM

putea fi atinse fără să fie soluționate probleme precum malnutriția și analfabetismul.

„Printre cei care au mers la școala noastră de vară erau și copii săraci de 13 ani care nu știu să scrie și să citească”, mărturisește Polina Panainte, care este și editorul ziarului local de tineret “21+”.

Cine sunt săracii din Lăpușna, i-am întrebat pe liderii Agendei Locale 21. „Chiar și proprietarii de pământ, care nu au venituri în bani, afirmă directorul Lidia Beznițchi. Tot ce acumulează aceștia este pentru consum. Familia este menținută, pentru că are carne, lapte, brânză și așa mai departe, dar lipsesc banii. Cei care nu migrează, care nu pleacă să lucreze în Europa, nu mor de foame, nu sunt săraci lipiți pământului, dar nici nu prosperă”. Aceștia, împreună cu alții, constituie cei 78,1 la sută din cetățenii țării care supraviețuiesc astăzi sub pragul sărăciei.

Din cei șapte mii de locuitori ai comunei, între opt sute și o mie sunt plecați la munci peste hotare, la fel ca tatăl Polinei. În majoritate, ei investesc banii câștigați în familiile lor. „Vă dați seama că dacă o mie de persoane sunt plecate, și trei mii pot trăi bine, face socoteală doamna Beznițchi. Aceste investiții în brutării, de exemplu, oloinițe, mori mici sau stații de alimentare cu apă ridică nivelul de trai al oamenilor”.

Potrivit Băncii Naționale, doar pe parcursul anului 2002, persoane fizice de peste hotare au transferat în Republica Moldova, prin sistemul bancar, aproximativ 275 de milioane de dolari. Iar această sumă se compune și din banii trimiși sau aduși acasă la Lăpușna.

„În viziunea mea, migrația are două aspecte: unul pozitiv și altul negativ, precizează Vasile Bubuioac, consultant la Agenda Locală 21 Lăpușna. Este bine că oamenii aduc bani și, în plus, ei își schimbă mentalitatea. Cei care vin din străinătate știu cum să lucreze independent, au experiență, știu ce să facă. Este rău însă că familiile rămân, de regulă, fără mamă, prin urmare fără îngrijirea și educația necesare”.

Am insistat pe săraci. La Lăpușna, nu atât bătrânii și pensionarii sunt cei mai săraci, spun interlocutorii mei. Bătrânii care au muncit toată viața și au fost gospodari nici acum nu sunt săraci. „Știți care categorie este săracă? Adesea familiile tinere care pierd terenul de sub picioare. Atunci când obțin un ban, mergând să lucreze cu zia la cineva, nu îl gestionează corect, ci îl duc pe bătură, să zicem. Și asemenea familii nu sunt prea multe, dar nici puține nu sunt. Iată de ce implicăm în acțiunile noastre și copiii, ca măcar ei să învețe, inclusiv pe exemplul altor copii activi și implicați, altceva decât s-au deprins să vadă în familiile lor”.

Pentru a ieși din sărăcie pe durata unei generații, a unei vieți de om.

„Noi am reușit să convingem lumea că Agenda Locală nu este sacul cu bani, și nici peștele prăjit, ci este undița care ne ajută să prindem peștele”, folosește directorul Lidia Beznițchi, în finalul convorbirii noastre, o imagine ce l-a impresionat și pe Kalman Mizsei, Secretar General Adjunct al Organizației Națiunilor Unite, care s-a aflat, în aprilie 2003, într-o vizită de documentare la Lăpușna.

Igor Guzun

Aprilie 2003. Lăpușna. Kalman Mizsei, Director PNUD pentru Europa și CSI

EDUCAȚIE PRIMARĂ

- **A oferi tuturor copiilor, băieți și fete, mijloacele necesare pentru a încheia un ciclu complet de studii primare.**

Prin Obiectivul Mileniului ce vizează educația, statele lumii au promis să asigure tuturor fetelor și băieților o instruire de calitate de nivel primar până în 2015, iar acolo unde această sarcină este realizată deja - să ofere tuturor copiilor posibilitatea de a obține educație secundară.

În țările cele mai sărace ale lumii, fiecare al cincilea copil de vârstă școlară nu are acces la educație. Această tendință cunoaște însă, la nivel mondial, și unele excepții. În Bangladesh, de exemplu, unde rata înscrierii școlare era de 69 la sută în 1990-91, 84 la sută din copiii țării sunt cuprinși astăzi de educația primară. Unele state din America Latină și Caraibe sunt pe punctul de a realiza obiectivul de asigurare a educației primare pentru toți, cu o rată de 97 la sută de copii școlarizați în 2000-2001.

În același timp, în Africa sub-sahariană, cel puțin 40 la sută din copiii de vârstă școlară nu sunt înscriși în ciclul primar. Și asta în pofida ameliorării semnificative din ultimul deceniu în mai multe țări de pe continent, în particular, în Benin, Côte d'Ivoire, Gambia, Malawi, Mali, Rwanda, Senegal și Togo. În schimb, Botswana, Burkina Faso, Namibia, Republica Democratică Congo și Tanzania au înregistrat un declin al efectivelor școlare în anii 1990. În Asia de Est și Pacific, procentul copiilor școlarizați de asemenea s-a diminuat în ultimii zece ani, mai ales din cauza tendințelor constante în China și Filipine.

Mai aproape de Moldova, în Turcia, de pildă, una din opt fete nu merge la școală, fetele urmând cursurile școlii primare într-un număr cu 11 procente mai mic decât cel al băieților.

Potrivit agențiilor ONU, 120 de milioane de copii din lumea întreagă nu merg la școală, majoritatea acestora fiind fete.

De ce este nevoie de educație pentru toți? De ce sunt încurajate fetele să obțină șanse egale cu băieții de acces la educație? Mai întâi, pentru că, de fapt, educația este pentru toți. Și aici calculele sunt simple.

Fiecare an pe care o fată îl petrece în școală este un pas către eliminarea sărăciei, avansarea dezvoltării umane și promovarea egalității între genuri. Beneficiile educării fetelor sunt transmise din generație în generație. Fetele educate devin mame educate, ceea ce înseamnă o mortalitate infantilă mai scăzută, copii hrăniți mai bine și mai sănătoși și creștere economică.¹

GUNOȘTE ÎN LOC DE ȘCOALĂ

Pentru frații Antoci școala a devenit un loc străin, în care ei nu-și mai pot găsi, dar nici nu încearcă să-și caute loc. Natalia, Ion și Alexandru, deși sunt încă de vârstă școlară, nu au pășit pragul școlii de ani de zile. Sărăcia în care încearcă să supraviețuiască i-a înstrăinat de ceea ce numim noi educație primară.

Natalia este sora cea mai mare. Are 16 ani și de cinci ani nu mai frecventează școala. A fost exclusă din clasă din cauza absențelor nemotivate. Fata era nevoită să renunțe la ore, pentru a o ajuta pe maică-sa la munca din câmp. Tatăl lor i-a părăsit încă pe când erau mici și toată grija gospodăriei a rămas pe umerii mamei, care este șomeră de mai mulți ani. "În unele ierni nu aveam haine și încălțăminte călduroase. Din această cauză răceam foarte des și nu puteam pleca la școală", spune Natalia. În acest an, foștii ei colegi au absolvit clasele gimnaziale și au susținut admiterea în multe colegii. Natalia, însă, a rămas pe drumuri. Fata nu poate urma o școală de meserii, nu poate fi angajată nici măcar în calitate de dereticătoare, pentru că nu are studii medii generale. Acum, ea nu mai poate recupera cei cinci ani pierduți de la școală.

Ion are 12 ani și de trei ani nu a pășit pragul școlii. Băiatul a reușit să învețe doar patru clase, după care mama l-a transferat la școala-internat din aceeași localitate. Ion a studiat o singură lună și a fost

► Astăzi, cei 603000 de elevi din Moldova pot merge la cele 1580 de școli, gimnazii și licee din țară.

În general, mai mult de 98 la sută dintre copiii de vârstă școlară din Republica Moldova frecventează școala primară². Rata încadrării nete în educația primară pentru anul 2001 a fost de 93 la sută, potrivit Departamentului Statistică și Sociologie al Republicii Moldova.

Totuși, la 1 septembrie 2002, fiecare al treilea copil din Moldova care a împlinit vârsta de 5 ani – dintr-un total de 11,8 mii – nu a fost încadrat în instituții preșcolare.

Iar la începutul anului școlar 2002-2003, în Republica Moldova, au fost înregistrați circa 3,6 mii copii și adolescenți în vârstă de 7-16 ani, necuprinși de învățământul general obligatoriu.³

Imagine: UNICEF Moldova

În plus, pe parcursul anului de studii 2001-2002 și în perioada de vară a anului 2002, au decis să părăsească școala și să muncească aproape 500 de elevi ai claselor V-IX, precum și peste 750 de elevi din clasele X-XII.⁴

GUNOIȘTE ÎN LOC DE ȘCOALĂ

► eliminat din internat, pe motiv că tot acolo studia și fratele său mai mic, iar legislația în vigoare permite doar unui singur copil din familie să frecventeze asemenea instituție. “Vreau foarte mult să mă duc la școală, dar mama zice că nu are bani pentru manuale și caiete. În clasă eram cel mai sărac elev. De multe ori colegii râdeau de mine ba că am încălțăminte prea mare, ba că pantalonii sunt prea scurți”, ne povestește Ion. Tânărul spune că și învățătoarea îl neglija, în ultimele luni de studii nu îl întreba nimic, iar, uneori, îl numea prost de față cu toți colegii. “Se apropia de mine și mă amenința cu arătătorul, iar eu de frică mă ascundeam sub bancă. E adevărat că nu întotdeauna îmi făceam temele pentru acasă, dar nu aveam timp pentru așa ceva. Pe mulți băieți de la mine din clasă îi așteptau acasă părinții cu masa plină de bucate și îi lăseau în voie să învețe. Mămica, însă, uneori nu avea nici pâine. De aceea, eu veneam acasă, lăsam geanta și colindam străzile în lung și-n lat în speranța să găesc ceva de îmbrucat pentru mine și familie”, mărturisește Ion.

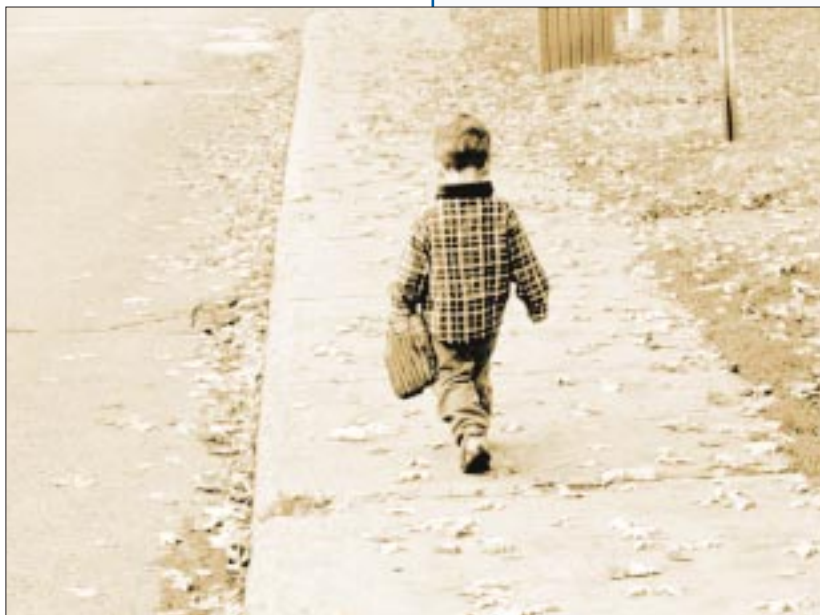
Alexandru, mezinul, are nouă ani și este elev la școala-internat din localitate. Colegii lui de clasă sunt copii orfani, fără un părinte și din familii sărace. Sandu zice că se simte bine acolo și se împacă de minune cu băieții din clasa lui. Tot el susține că profesorii sunt buni și nu le dau multe teme pentru acasă. De asemenea, nu trebuie să se îmbrace în haine scumpe, pentru că toți colegii lui poartă haine ieftine. Nu-și vede mama și frații întreaga săptămână. Uneori, vine acasă doar sâmbăta sau duminica. Acum, este în vacanță și stă acasă cu frații și maică-sa. “Chiar dacă nu este o școală obișnuită, mă simt bine la internat. Păcat că frații mei nu pot pleca și ei la internat. Cred că le-ar fi plăcut și lor”, consideră Alexandru.

În ziua în care am plecat la familia Antoci, din satul Zagarancea, raionul Ungheni, tustrei frații, împreună cu bunica, erau plecați de acasă. Copiii erau la Ungheni... după mâncare. Ei, zi de zi, fac pe jos aproape zece kilometri pentru a ajunge la Ungheni, unde răscolesc gunoiștile în speranța să găsească mâncare bună și pentru ei, nu doar pentru animale. “Nu am cu ce să-i hrănesc și aceasta este singura cale de a ne asigura pe noi și pe vietățile din ogradă cu mâncare. Mi-e milă de ei. Merg atâta drum pe jos și se roiesc în murdăria de la gunoiști, dar ce să faci? Chiar și atunci când mergeau la școală, nu mă întrebau de caiete sau pixuri, ci de mâncare. Asta e mai important pentru fiecare”, susține doamna Antoci. Acum, singura ei sursă de venit este munca în câmpul sătenilor. Pentru fiecare zi de prășit, de săpat sau de cules roada, femeia este răsplătită cu 25 de lei (echivalentul a mai puțin de doi dolari).

“Atunci când am fost anunțată că Natalia a fost alungată din școală, nu am insistat să o primească înapoi. Aveam senzația că toți profesorii de acolo au ură pe mine, pentru că niciodată nu aveam bani să dau pentru reparația școlii, de Ziua pedagogului sau cu alte ocazii. În cazul lui Ion, însă, eu singură am depus cerere să fie eliberat din școală. Vroiam să-l dau la internat, împreună cu Sandu. Acolo îi hrănesc, îi învață pe gratis. Le oferă acoperiș deasupra capului. A stat băiatul o lună, după care mi s-a spus că trebuie să rămână un fecior și l-am lăsat pe cel mai mic”, povestește mama copiilor. Întrebată ce vor face primii ei doi copii, femeia a răspuns următoarele: ►

► Educația pentru toți înseamnă dezvoltare.⁵ Educația este punctul de plecare obligatoriu pentru combaterea sărăciei, abilitarea femeilor, protejarea copiilor împotriva exploatării, promovarea drepturilor omului și a democrației. Obiectivul Mileniului de asigurare universală a educației încurajează țările lumii să creeze condiții de acces la toate treptele de învățământ.

În aprilie 2003, Guvernul Republicii Moldova a aprobat Strategia Națională „Educație pentru Toți”⁶, acesta fiind unul din răspunsurile țării pentru alinierea la standardele educaționale de calitate.

www.photo.net

GUNOIȘTE ÎN LOC DE ȘCOALĂ

► “Natalia poate își va găsi un soț bun și gospodar, iar Ion mi-a spus deja că așteaptă să primească pașaport și va pleca la muncă în Rusia”.

Familia Antoci nu este singura familie în care copiii nu pleacă la școala, pentru că părinții lor nu au bani de rechizite școlare. Potrivit datelor Ministerului Educației, anul acesta nu au frecventat școala peste două mii de elevi. Liderul Sindicatului angajaților din învățământ, Dumitru Ivanov, a contestat, însă, această cifră, susținând că cel puțin 20 de mii de copii de vârstă școlară nu vin la ore. 80 la sută dintre copiii care abandonează școlile sunt din clasele gimnaziale, iar celelalte 20 la sută - din clasele primare. Angajații Ministerului Educației susțin că de cele mai multe ori copiii abandonează școala din cauza nereușitei sau a sărăciei. Unii copii din numărul celor care renunță la ore pleacă la munci în străinătate sau cerșesc. Alții, însă, riscă să se expună crimei, abuzului de alcool și utilizării de droguri. Giovanna Barberis, Reprezentantul UNICEF în Republica Moldova, consideră că, de fapt, criza social-economică cu care se confruntă Moldova de ani de zile a și cauzat declinul din învățământ, care a afectat, în primul rând, familiile sărace. “Din păcate, în multe astfel de familii copiii rămân în afara școlii sau sunt plasați în școli-internat, calitatea serviciilor cărora lasă foarte mult de dorit”, susține Giovanna Barberis.

Rezultatele studiilor făcute de experți internaționali au arătat că în Republica Moldova, în perioada anilor 1996-2000, a avut loc o reducere drastică a investițiilor în sectorul educațional, bugetul pentru învățământ constituind doar 40 la sută din necesitățile reale. Pentru a revigora sistemul educațional, Guvernul de la Chișinău a aprobat Strategia națională “Educație pentru toți”, elaborată de ONU, în cooperare cu UNICEF, UNESCO și PNUD. Strategia, care este încă în fază de implementare, are drept obiectiv asigurarea accesului tuturor copiilor, în special al

celor defavorizați, la educația primară. Acest program reprezintă o etapă de realizare a Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului. Potrivit angajamentelor asumate de autoritățile de la Chișinău, până în anul 2015, orice copil din Republica Moldova, indiferent de bunăstarea familiei sale, va putea frecventa școala primară.

Ina Prisăcaru

¹ UNICEF, UN News Centre, 17 iunie 2003

² Studiu de indicatori multipli în cuiburi (MICS), Republica Moldova 2000

³ Departamentul Statistică și Sociologie al Republicii Moldova, Evidența copiilor neșcolarizați, 2002/2003, Informație-expres, 15 noiembrie 2002, www.statistica.md

⁴ „Copiii Moldovei”, ediția a II-a, Departamentul de Statistică și Sociologie al Republicii Moldova, Chișinău, 2003

⁵ 2002 Education For All Global Monitoring Report: Is the World on Track?, www.unesco.org/education/efa

⁶ Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 410, 4 aprilie 2003, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, Nr. 70-72 din 15 aprilie 2003

EGALITATEA GENURILOR

- **Eliminarea disparităților dintre genuri din învățământul primar și secundar până în 2005 și, posibil, la toate nivelele de învățământ până în 2015.**

În mai multe regiuni ale lumii, fetele și băieții nu au aceleași șanse de a obține instruire primară; acesta este cazul Americii Latine și Caraibelor, Asiei de Est și Pacificului, Europei Centrale și de Est. În statele arabe însă, numărul fetelor școlarizate s-a majorat progresiv între 1990 și 2000.

Africa sub-sahariană și Asia de Sud trebuie să-și lărgească inițiativele destinate instruirii fetelor, dacă speră să atingă Obiectivul Milenar al egalității genurilor. De fapt, atunci când femeile au succese, întreaga societate beneficiază, iar generațiile noi au un început mai bun în viață.

Trei cincimi dintre cei 120 de milioane de copii ce nu frecventează școala sunt fete și două treimi din cele 876 milioane de persoane analfabete din lume sunt femei.¹

Există o legătură strânsă între egalitatea reală dintre băieți și fete, bărbați și femei și realizările în domeniul educației și sănătății. Femeile instruite participă mai mult ca celelalte la activități sociale și economice, controlează mai bine numărul de nașteri, au mai puțini copii și perspective mai largi. Experiența arată că femeile educate tind să se căsătorească mai târziu și au copii mai sănătoși și mai bine educați care vor transmite aceste beneficii din generație în generație. Educația și informarea influențează numărul copiilor pe care îl vor avea. Dacă o femeie ar aștepta până la vârsta de 23 ani, și nu la 18 ani, pentru a avea primul copil, aceasta ar reduce sporirea numărului populației în lume cu 40 la sută.

Dacă la sfârșitul anului 2002, în lume erau 180 de milioane de șomeri, număr fără precedent, în creștere cu 20 de milioane în comparație cu începutul anului 2001, femeile și tinerii ocupă pozițiile cele mai expuse față de șocurile economice.

În Moldova, cel mai des sărăcia are chip de femeie. Femeile sunt principalele victime ale violenței din familie, traficului de persoane sau sinuciderilor. De altfel, în Moldova bărbaților le este mai ușor să se afirme ca lideri decât femeilor. Un argument în acest sens este și procentul, totuși, mic – de 15 la sută – de reprezentare a femeilor în Parlamentul Republicii Moldova. Pentru comparație, în Danemarca, Finlanda, Norvegia și Suedia cel puțin unu din trei parlamentari și miniștri este femeie. Aceste patru state se numără, la moment, printre puținele din lume care răspund pe deplin celor trei indicatori ai obiectivului milenar de asigurare a egalității genurilor, cu o proporție egală a

FEMEILE PRIMARI AU ȘANSA DE A ASIGURA ECHILIBRUL GENURILOR ÎN POLITICĂ

Realitatea ne-a demonstrat că femeile sunt egal de bune în funcții de răspundere ca și bărbații, dar mentalitatea seculară face ca în Republica Moldova femeile să ocupe poziții minore în politică, business și administrare publică. Cea mai accesibilă cale pentru femeile din localitățile rurale de a ajunge în verigile puterii este de a deveni primari.

În timp ce șefii de Guvern, ministere, raioane sau întreprinderi sunt încă prada propriei mentalități despre rolul secundar al femeii în societate și admit cu mult greu reprezentantele sexului opus în fotolii decisive, câteva zeci de femei din diferite sate ale Moldovei au decis să meargă pe altă cale. Ele candidează în alegerile locale și reușesc să convingă atât femeile cât și bărbații din comunitățile lor că pot conduce Primăria și pot realiza succese serioase.

Ecaterina Moraru a fost aleasă recent primar în satul Crihana-Veche. Deși a avut doi contracandidați bărbați, Ecaterina a reușit să-i „doboare”, acumulând votul majorității. Este profesoară de franceză, și a descoperit recent un nou sens al proverbului francez „Cherchez la femme”. Cel puțin soțul ei de câteva luni își caută nevasta doar la Primărie, fiindcă acasă „noul primar” nu-i de găsit.

► băieților și fetelor la înrolarea școlară, cu cel puțin 30 la sută din locuri în Parlament și Guvern aparținând femeilor. Mai mult decât atât, jumătate din numărul total al femeilor din aceste țări nu fac munci agricole, fac altceva.

Imagine: V. Corcimari

În actualul Parlament al Republicii Moldova activează 15 femei deputat, dintr-un număr total de 101 parlamentari.² Astfel, femeile reprezintă 15 la sută din totalul parlamentarilor.

Lecția pe care o poate învăța Moldova pe exemplele bune din lume în ce privește egalitatea genurilor este simplă. Femeile nu sunt o minoritate și nici o categorie socială, ci una dintre cele două componente ale fiecărei țări. Societățile care își folosesc întregul potențial merg mai repede înainte, lăsând în urmă pe cele care mizează doar pe bărbați.

FEMEILE PRIMARI AU ȘANSA DE A ASIGURA ECHILIBRUL GENURILOR ÎN POLITICĂ

► „E adevărat că îmi place filologia franceză foarte mult și am păstrat câteva ore de predare la Universitatea din Cahul. Dar și administrația publică e un domeniu extrem de interesant, sunt mulțumită de colegii pe care îi am și împreună rezolvăm toate problemele. De aceea serile târzii le petrecem tot la primărie, căci sunt atâtea de făcut,” ne-a spus Ecaterina Moraru. Primul pas în campania politică locală l-a făcut în scrutinul din 1999. A trecut în turul doi, dar apoi și-a retras candidatura, gândind că tot mai comod îi va fi cu munca de profesoară la Universitatea din Cahul, care tocmai se deschisese. Setea competiției, însă, nu a lăsat-o. De data aceasta, în 2003, a mers până la urmă și a nu regretă pentru noua sa alegere. „Sunt conștientă că sunt femeie, dar la Primărie mă consider primar și nu împart lumea în bărbați și femei, îi primesc pe toți și îi ascult pe toți. Nu dețin secrete speciale, doar că am studiat înainte de asta arta de a comunica, arta de a coborî la nivelul și înțelegerea fiecăruia. Astfel, majoritatea localnicilor vin la Primărie cu solicitări de ajutor financiar, căci sărăcia e acum problema nr.1. Și tot majoritatea cetățenilor pleacă de la primărie mulțumiți, dar fără bani. Nu le ofer promisiuni deșarte, le ofer explicațiile mele, bunăvoința mea, propuneri și sfaturi. Cred că astea sunt de mare valoare acum, căci oamenii au nevoie de atitudinea corectă a aleșilor locali”, astfel explică Ecaterina Moraru rolul activității de primar. Deși nu împarte lumea pe genuri, are totuși intenția să dizolve diferența dintre bărbați și femei. „Dimineța când vin la Primărie, cei care mă așteaptă pe trepte sunt în majoritatea lor bărbați. Vin cu probleme juridice, fiscale, funciare. Îi consult cu bunăvoință, dar la despărțire le spun că în cazul în care voi auzi că vreo unul din ei și-a lovit nevasta sau a numit-o urât, o să aibă de-a face cu Primăria. Și femeilor le-am zis să nu stea nemișcate la spatele bărbaților, ci să facă un pas înainte ca să fie cu ei alături. Dacă nu reușesc, înseamnă că o parte din vină este chiar a lor”, spune cu nepărtinire primărița de la Crihana. Ea a planificat o mulțime de proiecte care vor schimba nu doar mentalitatea comunității, ci și situația economică și socială.

Pentru Silvia Butucel funcția de primar a devenit o „profesie” veche. În luna iunie ea a fost realeasă primar în satul Miclești pentru a cincea oară consecutiv. „Nu am avut nevoie de susținere nici din partea televiziunii, nici a presei, și nici a partidelor politice. Or, oamenii mă cunosc bine, și vedeam în campania electorală recentă că alți candidați au organizat agitația foarte activ, dar consătenii mei nu suportau nici să audă de alți primari și au votat în majoritate pentru mine.”, ne-a spus Silvia Butucel. De fapt, contracandidații ei s-au retras anticipat, astfel încât la alegeri pe listele electorale din Miclești a figurat doar ea. „Bărbații, știți cum, nu prea suportă ca femeile să meargă un pas înainte și întotdeauna caută, să treacă ei în față. La alegerile trecute am avut contracandidați bărbați, dar de data aceasta ei au cedat chiar din faza colectării semnăturilor. Probabil au înțeles că sătenii mă susțin și nu au îndrăznit să meargă până la sfârșit. În acest fel, am fost unicul candidat pentru cele două sate din componența primăriei Miclești, în care au votat pentru mine 93 la sută din populație.”

¹ Human Development Report 2003, Millennium Development Goals: A compact among nations to end human poverty, UNDP, New York, 2003

² <http://www.parlament.md/structure/deputees/>.

FEMEILE PRIMARI AU ȘANSA DE A ASIGURA ECHILIBRUL GENURILOR ÎN POLITICĂ

► Silvia Butucel și-a convins sătenii că rostul femeii este foarte important nu doar în muncile casnice. De 16 ani ea administrează cu succes câteva sate și nu a obosit încă. „Eu niciodată nu am respectat cu strictețe orele de primire pentru cetățeni, în sensul că primesc cetățeanul atunci când vine la Primărie, chiar dacă programul prevede alte ore sau zile pentru ei. Nu pot să-i întorc înapoi, și același lucru l-am recomandat echipei de la primărie. În genere, lucrăm și în zilele de odihnă, dacă e necesar. Lucrăm și pe drum, dacă cetățenii ne opresc și ne cer ajutorul. Soțul îmi spune că i-am cam alintat pe oamenii din sat, că le intru prea mult în voie, mă rog, așa sunt eu și așa i-am educat și pe cei din echipa mea să fie la fel,” declară cu sinceritate Silvia Butucel.

Pentru ea, dar și pentru cele câteva zeci de femei primari din Republica Moldova, echitatea femeilor și a bărbaților în funcțiile administrative este o problemă depășită. Ele și-au încercat puterile în această competiție și acum, după ce au învins, vor să-și unească eforturile pentru mai mult. Ele știu că femeile primari pot înțelege și reda cel mai bine situația femeilor și copiilor de la sate, astfel încât sunt interesate de un dialog direct cu conducerea de vârf a republicii pentru a promova situația femeii din zona rurală.

Silvia Saca, managerul programului de formare a liderilor din cadrul PNUD Moldova, ne-a declarat că în ultimul deceniu femeile au perseverat și au ajuns până în flancul întâi al puterii de stat. „Dacă în 1994 în Guvern erau doar 4 femei, care dețineau 2 posturi de viceministru și 2 de directori de departamente,

astăzi avem o femeie ministru, 6 femei în funcții de viceministru și deja 8 femei în funcții de directori de departamente. Este încă foarte puțin, căci potrivit Obiectivelor Milenare ale Dezvoltării echilibrul constituie 50 la 50 din împuterniciri oferite bărbaților și femeilor. Iar femeile primari au în față o pistă sigură de a merge mai departe, căci după ce învață să conducă o comunitate de câteva sute sau mii de oameni vor reuși să administreze o colectivitate de zeci de mii sau unități teritorial-administrative mai extinse. Momentul regretabil este că femeile luptă singure pentru afirmarea lor, în timp ce factorii decizionali doar fac declarații, fără acțiuni concrete, care ar rezida în strategii și programe imediate de promovare a egalității bărbaților și femeilor. Deocamdată, bărbații de stat își amintesc despre importanța împuternicirii femeilor atunci când e vorba de prezentat vre-un raport instituțiilor europene, dar și aici e un moment pozitiv. Or, rapoartele nu se pot repeta, și atunci pentru prezentarea unei situații mai bune, va trebui ca această situație să fie îmbunătățită cu adevărat,” ne-a mai spus Silvia Saca.

Deocamdată, Republica Moldova poate declara că femeile dețin 50 la sută doar în „clasa” șomerilor pe când în fotoliile administrative și politice femeile dețin 10 la sută. Deși în Suedia și Norvegia numărul femeilor deputați depășește cifra de 40 la sută, aceste țări pretind să îmbunătățească și mai mult situația femeii, fiind încurajate de programele speciale ale propriilor guverne dar și ale Națiunilor Unite. “Dacă investim în femei, societatea va fi mai puternică și țara va fi mai puternică”, a declarat Noeleen Heyzer, director executiv al Fondului Națiunilor Unite pentru Dezvoltarea Femeii în cadrul unei întruniri recente la Tokio, la care a fost susținută inițiativa globală de încurajare a echității genurilor.

Alina Radu

Imagine: Jason Eskenazi

MORTALITATEA COPIILOR

- **Diminuarea cu două treimi, între 1990 și 2015, a ratei mortalității copiilor cu vârstă până la 5 ani.**

În fiecare an, 11 milioane de copii mor înainte de a împlini 5 ani, majoritatea din cauza unor maladii ce pot fi evitate – câte 30000 în fiecare zi.¹ În lume, un copil din 12 decedează înainte de a împlini vârsta de cinci ani.²

În cele trei decenii dintre 1960 și 1990, nivelul global al mortalității infantile a scăzut cu jumătate.

În anii 1990, progresele au continuat. Rata mortalității copiilor cu vârstă până la cinci ani în țările în curs de dezvoltare s-a diminuat cu 11 la sută. În America Latină și Caraibe, precum și în țările arabe, această rată a scăzut cu o treime. Asia de Sud a înregistrat o diminuare de 25 la sută.

Totuși, de-a lungul aceluiași deceniu, în anii 1990, au fost obținute puține progrese în Africa sub-sahariană, unde se înregistrează cea mai înaltă rată a mortalității infantile. Pentru ca regiunea să atingă obiectivul diminuării cu două treimi a ratei mortalității copiilor până în anul 2015, Africa sub-sahariană urmează să reducă rata mortalității infantile până la 59 la o mie (rata actuală a mortalității este de 171 la 1000).

Daca tendințele de astăzi se vor păstra, Africa sub-sahariană va îndeplini acest obiectiv către anul 2165, iar comunitatea internațională va eșua în efortul său comun de a atinge sarcina propusă.

În 2002, în Republica Moldova, s-au înregistrat 528 de copii decedați sub vârsta de un an. Rata mortalității infantile a constituit 14,7 decedați sub un an la 1000 de nou-născuți, fiind în descreștere față de anul 2001 (16,3%). În 1990, acest indicator era de 19,0 la 1000 de nou-născuți.

În Moldova, majoritatea cazurilor de deces în rândul copiilor cu vârste între 1 și 5 ani ar putea fi prevenite, pentru că principalele cauze ale acestora sunt traumele, accidentele, intoxicațiile și infecțiile respiratorii acute.³

Numărul copiilor decedați în vârstă de 1-14 ani a constituit 352 și s-a micșorat față de anul 2001 cu 12,9%.

Rata mortalității la copiii sub 5 ani a fost de 23,5 la 1000 de copii în 2000, valoare mai mare decât cea înregistrată în multe țări europene. Ratele mortalității infantile în 1999 erau, de exemplu, în Marea Britanie, de 5,8 decese la 1000 de copii născuți vii, în Finlanda – 3,6, iar în Ungaria de 8,4.⁴

Obiectivul diminuării cu două treimi a ratei mortalității copiilor cu vârstă până la 5 ani este o sarcină reală pentru ►

NE MOR COPIII

În data de 15 martie, la ora 04.00, ambulanța a adus la Spitalul Clinic Municipal pentru Copii nr. 1 din Chișinău un copil de numai patru luni. Băiatul abia respira și era buimac de atâta plâns. Examenul medical i-a scos la iveală o infecție virotico-bacterială acută, formă toxică cu encefalită purulentă, edem cerebral, comă cerebrală. În stare extrem de gravă, micuțul a fost internat la reanimare.

În ultima vreme, asemenea tablouri sunt tipice spitalelor pentru copii. De cel mai multe ori în aceste cazuri, medicii ridică neputincoși din umeri.

Petru P. se născuse sănătos și, spre bucuria părinților, timp de patru luni nu a dat semne de neliniște. Asta până în momentul în care a făcut o viroză respiratorie. Anamneza copilului arată că boala s-a manifestat tradițional prin tuse, eliminări nazale, febră, insomnie și lipsa poftei de mâncare. Vecinele "cu experiență" l-au diagnosticat cu o "răceală banală" și au sfătuit-o pe tânăra mămică să-l trateze după remedii naturiste. Timp de două zile, aceasta i-a aplicat comprese cu miere și foi de varză, administrându-i mixtură pentru tuse și picături în nas. Crezând că nu este decât o simplă răceală, pe care o va putea învinge în condiții casnice, femeia n-a consultat medicul de sector. Abia peste două zile, când băiatul a făcut convulsii, părinții alertați au chemat ambulanța. Toate eforturile medicilor au fost în zadar și micuțul Petru a ►

► țările în curs de dezvoltare, unde realizarea acestuia ar face mare diferență. În prezent, Republica Moldova urmărește obiectivul de reducere a mortalității copiilor cu vârstă sub 5 ani până la 12 decese la 1000 de născuți vii, propus de proiectul Politicii Naționale de Sănătate. Același document stabilește pentru rata mortalității infantile obiectivul de 10 la 1000 de născuți vii.

¹ www.undp.org/mdg

² ILO Child Labour Statistics; UNICEF, The State of the World's Children, 2002; UN Population Division

³ Situația copiilor și familiei în Republica Moldova. Evaluare și analiză, 2000-2001, UNICEF-Moldova, 2002

⁴ Anuarul Statistic al Republicii Moldova 2002, Departamentul Statistică și Sociologie al Republicii Moldova

www.photo.net

NE MOR COPIII

decedat la spital, peste câteva ore. “N-am crezut că e ceva grav. Bănuiam că este o banală răceală, care poate fi ușor tratată. De aceea nici nu m-am adresat la spital. Dacă chemam medicul, urma să-l plătesc și nu aveam bani”, a spus Maria P., vizibil marcată de tragedie. Lacrimile ei nu mai conțin din martie încoace, repetând întruna: “De ce mi-au luat lumina ochilor mei?”.

Unica sursă de venit a familiei era indemnizația pentru copil și salariul pe care îl primea sporadic soțul de la șantier, motiv pentru care economiseau și pe medicamente. Maria zice că pentru o vizită a medicului era nevoită să plătească 10-15 lei, nemaivorbind de banii cheltuiți pentru analizele de laborator.

Nicolae Kiskin, șeful secției reanimare și medic-șef adjunct la Spitalul nr. 1 Municipal pentru Copii din Chișinău, a spus că, în cazul în care copilul ar fi fost spitalizat la timp, putea fi salvat, iar dacă mai zăbovea un pic cu spitalizarea, ar fi decedat acasă. “Era un copil cu o dezvoltare normală, respectiv cu șanse reale de supraviețuire. Copiii mici trebuie consultați de medic imediat ce părinții bănuiesc o infecție”, susține medicul.

Din experiența sa de 30 de ani, Nicolae Kiskin a stabilit următoarea statistică: din șase copii internați, cinci sunt aduși la spital de ambulanță și numai unul este spitalizat la recomandarea medicului de sector, ceea ce înseamnă că ajung deja în stare gravă.

În același timp, Nicolae Kiskin susține că părinții nu trebuie să plătească nimic pentru spitalizarea și tratamentul copiilor, deoarece Spitalul este inclus într-un proiect al Organizației neguvernamentale italiene „Amici dei Bambini” în R. Moldova, care îi aprovizionează gratuit și constant cu medicamente, reactive, produse alimentare și igiene necesare. Asta după ce în ianuarie 2001, “Amici dei Bambini” a intervenit cu scopul de a evita închiderea Spitalului Clinic Municipal nr. 1 pentru Copii, programată de autoritățile publice locale din cauza lipsei de fonduri.

O TREIME DIN DECESE POT FI EVITATE

Zilnic, din cele patru paturi de la reanimarea Spitalului Clinic Municipal pentru Copii nr. 1 din Chișinău, jumătate sunt ocupate de copii cu malformații congenitale. De cele mai multe ori, în fișele lor personale, la rubrica “ocupația părinților”, este indicat: mama - casnică, tatăl – șomer. Mai nou, a luat amploare un alt fenomen - copiii sunt aduși la spital de rude sau vecini, părinții lor fiind plecați peste hotare să muncească la negru.

Potrivit medicilor de la Ministerul Sănătății, cazul micuțului Petru P. din Chișinău este unul tipic. În R. Moldova, aproximativ 40 la sută din toți copiii care mor înainte de cinci ani decedează la domiciliu. Din aceștia, marea majoritate din cauza pneumoniei. Unul din semnele foarte clare ale pericolului este respirația frecventă, dar studiile arată că doar 25 la sută din mame cunosc acest lucru simplu. Mai mulți copii ar putea fi salvați dacă părinții ar cunoaște cele șapte simptome principale de pericol și s-ar adresa la timp medicului. Astfel, rata mortalității infantile poate fi diminuată mai ales prin aplicarea unor politici și programe de educație a comunității și

NE MOR COPIII

► familiei. Deși situația social-economică este precară, în ultimii ani, mortalitatea infantilă este în scădere. Conform datelor statistice naționale, rata mortalității infantile a fost, anul trecut, de 14,7 decese la o mie de nou-născuți față de 16,4 decese la o mie de nou-născuți înregistrate în 2001. Cu toate acestea, o treime din decese pot fi evitate. Or, în R. Moldova se înregistrează una dintre cele mai înalte rate de mortalitate în rândul copiilor sub cinci ani, provocată de traume, accidente și otrăviri. Structura cauzelor mortalității infantile arată în felul următor: pe primul loc se situează malformațiile, urmate de cauze perinatale. Bolile respiratorii ocupă 18,9 din totalul deceselor, urmate de intoxicații, accidente și otrăviri (cu 10,2 la sută) și de boli infecțioase (cu doar 5,1 la sută din totalul de decese).

Potrivit Studiului național de nutriție, anemia este prezentă la 47 la sută din copiii de șase-12 ani și la 28 la sută din copiii de până la cinci ani. Femeile de vârstă fertilă suferă de anemie în proporție de circa 20 la sută.

În aprilie 2003, Comitetul Național pentru Protecția Drepturilor Copilului (CNPDC) a aprobat Strategia Națională privind Protecția Copilului și a Familiei. "Importanța unei asemenea strategii rezultă din situația nevaforabilă existentă la acest capitol, în condițiile în care peste 70 la sută din copiii din

republică cresc și se dezvoltă în familii sărace, 45 la sută dintre cei de vârstă timpurie nu frecventează grădinițele, rata mortalității infantile fiind ridicată", a menționat președintele CNPDC.

În rând cu alte state care au semnat Declarația Milenară, R. Moldova urmărește obiectivul de reducere a mortalității copiilor cu vârsta sub cinci ani până la 12 decese la o mie de născuți vii, obiectiv formulat de Politica Națională de Sănătate. Același document stabilește pentru rata mortalității infantile obiectivul de 10 la o mie de născuți vii. În șirul acțiunilor întreprinse în vederea realizării acestui obiectiv se înscriu campaniile ample de promovare a alimentației la sân și de utilizare în alimentare a sării iodate. În cadrul campaniei naționale de imunizare contra rujeolei și rubeolei, din noiembrie 2002 până în mai 2003, au fost vaccinate 1 milion 200000 de persoane.

Experții UNICEF recomandă, pentru diminuarea ratei mortalității copiilor cu vârsta până la cinci ani, creșterea accesului la serviciile de sănătate prin adoptarea unui pachet de servicii accesibile copiilor de la 0 la cinci ani, inclusiv la medicamentele esențiale în tratarea unor boli, precum și promovarea unor politici alimentare corecte.

Natalia Costăș

SĂNĂTATE MATERNĂ

- **Reducerea cu trei pătrimi, între 1990 și 2015, a ratei mortalității materne.**

1400 de tinere și femei mor zilnic – câte 500 de mii în fiecare an – din cauza complicațiilor nașterii, iar majoritatea acestora trăiesc în țările în curs de dezvoltare. De fapt, când veți ajunge cu lectura la sfârșitul acestui capitol despre sănătatea mamelor, pe glob va mai muri o femeie în timpul nașterii. Căci statisticile în domeniu – un record rușinos al discriminării și indiferenței față de femei și drepturile lor – arată că în fiecare minut în lume se înregistrează un deces al mamei care naște, însoțit de suferință și durere.

Pentru ca un număr tot mai mare de nașteri să decurgă în bune condiții sanitare, există o singură soluție. Femeile trebuie să beneficieze de asistența unui personal medical calificat. Acest acces reprezintă factorul-cheie pentru diminuarea ratei mortalității materne.

În anii 1990, au fost consemnate anumite progrese: un număr mai semnificativ de nașteri au fost asistate de un personal sanitar calificat, mai ales în Asia de Est. Totuși, în Africa sub-sahariană proporția nu cunoaște evoluția necesară pentru realizarea Obiectivului Mileniului, iar în Asia de Sud progresele sunt prea mici.

Pentru a realiza Obiectivul 5 de reducere cu trei pătrimi a ratei mortalității materne în lume, experții în domeniul dezvoltării estimează că în anul 2015 cel puțin 90 la sută din nașteri urmează a fi asistate de personal sanitar calificat.

În 2002, rata mortalității materne în Moldova a constituit 25,2 decese la 100000 de nou-născuți (față de 43,9 în 2001), însă problemele asociate nașterii sunt multiple – o incidență înaltă a sarcinilor nedorite, a avorturilor și a complicațiilor de după avort, în special printre adolescente. În 2002, a fost înregistrat un total de 1713 avorturi la tinerele între 15 și 19 de ani, dintre care 46 s-au soldat cu diferite complicații.¹

Oriunde în lume, este posibilă, totuși, o evoluție favorabilă, cu condiția ca femeile să li se ofere o adevărată putere de decizie în materie de planificare familială.²

În câteva țări în curs de dezvoltare, parteneriatele largi și angajamentul politic de durată pentru promovarea asistenței de urgență la naștere au salvat multe vieți fără costuri prea mari. De exemplu, în Honduras rata mortalității materne a fost diminuată cu aproximativ 40% prin investiții în asistența de urgență pentru femeile gravide.

Republica Moldova își propune, în proiectul Politicii naționale în domeniu, drept obiectiv diminuarea ratei mortalității materne până la 15 decese la 100000 de nou născuți până în anul 2020.

„TREBUIE SĂ AI MULȚI BANI CA SĂ NAȘTI ȘI SĂ CREȘTI UN COPIL SĂNĂTOS”

În Republica Moldova, 14 copii dintr-o mie decedează înainte de a atinge vârsta de 5 ani. O bună parte dintre aceștia mor la naștere. Pe durata sarcinii, în perioada intrauterină, decedează de trei ori mai mulți copii. În același timp, din 100 de mii de femei gravide, 25 mor în timpul sarcinii sau la naștere.

Principala cauză a mortalității materne și infantile este sărăcia, declară academicianul Gheorghe Paladi, profesor în obstetrică și ginecologie. Femeile însărcinate și copiii se alimentează foarte prost. Din cauza lipsurilor materiale, de multe ori, gravidele nu consultă deloc un medic, sau vin foarte târziu la ginecolog pentru a se pune la evidență cu sarcina. În aceste condiții, spune Gheorghe Paladi, infecțiile și maladiile care pot apărea pe perioada sarcinii sunt depistate foarte târziu, astfel încât riscurile la naștere sunt extrem de mari.

Potrivit academicianului Gheorghe Paladi, multe femei însărcinate consultă un ginecolog abia când vin să nască.

„În astfel de cazuri, medicii sunt puși în situația în care lucrează cu ochii legați. Ei nu cunosc practic nimic despre starea femeii și a copilului. Fiind responsabili de viața celor doi, medicii trebuie să depășească situațiile de risc. Deși eforturile lor sunt supraomenești, rezultatele ►

¹ Date provenind de la Centrul Național Științifico-Practic de Sănătate Publică și Management Sanitar

² Declarație comună - Organizația Mondială a Sănătății, Fondul Națiunilor Unite pentru Copii, Banca Mondială și Fondul Națiunilor Unite pentru Populație, „Safe Motherhood”, ed. XXIX, 2002

„TREBUIE SĂ AI MULȚI BANI CA SĂ NAȘTI ȘI SĂ CREȘTI UN COPIL SĂNĂTOS”

► nu sunt întotdeauna cele care ar trebui să fie”, spune Gheorghe Paladi.

Iminența de avort, hemoragiile și maladiile inimii sunt afecțiunile care pun cel mai des în pericol viața femeii și a copilului în timpul sarcinii și la naștere. Potrivit lui Gheorghe Paladi, secțiile de patologie a sarcinii și cele de îngrijire neonatală din maternități sunt arhipline în prezent.

Calitatea asistenței medicale este însă foarte redusă în acestea, și asta din cauza deficitului de utilaj și medicamente.

Conform legislației, femeile gravide ar trebui să beneficieze de tratament gratuit. Pentru că statul nu are bani, multe gravide sunt nevoite să plătească pentru asistența medicală, menționează academicianul Gheorghe Paladi.

Alina B. are 23 de ani și este în a 20-a săptămână a sarcinii. Ea s-a internat în Secția de patologie a sarcinii a spitalului N1 din Chișinău, după ce a aflat că riscă să piardă copilul.

„Am mers la ginecolog târziu pentru că nu eram în țară. Lucram la Moscova, într-o firmă de construcții. Am plecat în Rusia să fac bani pentru copilul meu. Trebuie să ai mulți bani ca să naști și să crești un copil sănătos... Când ridicam greutatea mă simțeam prost. De câteva ori mi-am pierdut cunoștința. Am înțeles că dacă voi continua să lucrez, mă voi simți și mai prost. M-am întors acasă și am mers la ginecolog. El mi-a spus că trebuie să stau în spital, deoarece risc să pierd copilul”, spune Alina.

Maria I. de 34 de ani, o altă pacientă a Secției de patologie a sarcinii de la spitalul N1 din Chișinău, este în a 30-a săptămână de sarcină. Ea are hemoragie și riscă să nască prematur.

„Îmi doresc foarte mult acest copil. În prima perioadă a sarcinii nu am avut probleme. Mergeam cu regularitate la ginecolog, mă simțeam bine. Într-o bună zi, după ce am făcut ordine prin casă, am văzut că sângerez. Am chemat ambulanța. Doctorul mi-a spus că nu trebuia să lucrez. Acum stau doar în pat și urmez cu strictețe tratamentul. Vreau copilul meu să se nască sănătos și la timp”, spune Maria.

Copiii născuți prematur sunt de regulă cei mai expuși riscului de deces, menționează academicianul Gheorghe Paladi. Chiar dacă medicii reușesc să reabiliteze acești copii, ulterior, în cazul în care părinții nu le pot asigura îngrijiri corespunzătoare, viața lor este pusă din nou în pericol. Din cauza condiției fizice precare, copiii născuți prematur sunt expuși mai mult riscului de a contracta maladii decât cei născuți la timp.

Statisticile Fondului Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF) arată că 40 la sută dintre copiii care mor înainte de a atinge vârsta de 5 ani, mor acasă. În multe cazuri, de vină sunt părinții, care nu știu cum să-i îngrijească corect și care nu consultă la timp doctorul de familie. Specialiștii UNICEF spun că multe decese ar putea fi evitate, dacă părinții ar fi mai bine informați.

Chiar dacă în anul 2002, mortalitatea infantilă și cea maternă s-au redus ușor, indicii la acest capitol rămân destul

de înalți pentru Republica Moldova, consideră reprezentantul Fondului Națiunilor Unite pentru Populație la Chișinău, doctorul Boris Gâlca. Potrivit lui, pe

fundalul reducerii natalității și a exodului masiv de persoane, mortalitatea maternă, cea perinatală și cea a copiilor până la 5 ani în Republica Moldova ar trebui să scadă. Acest lucru nu se întâmplă, spune Boris Gâlca, deoarece doar foarte puține cupluri au acces la o planificare reușită și durabilă a familiei. Totodată, asistența prenatală rămâne insuficientă, iar lumea nu are destulă informație în ce privește modul sănătos de viață.

„Multe femei au o sănătate precară. Și asta nu numai din cauza sărăciei, dar și din cauza neglijenței față de propria lor sănătate. Viitoarele mame trebuie să știe că sănătatea copiilor depinde în mare măsură de sănătatea părinților”, spune Boris Gâlca.

În prezent, cea mai mare rată a mortalității infantile se înregistrează în raioanele de nord ale republicii. Ministerul Sănătății declară că această stare de lucruri este generată de două probleme: lipsa unor programe coerente de informare a părinților și practica învechită de acordare a asistenței medicale pe care o aplică unii doctori.

Experții Organizației Națiunilor Unite afirmă că autoritățile moldovene vor putea reduce rata mortalității materne și cea a copiilor până la 5 ani, așa cum au promis la summit-ul ONU de la New-York, din anul 2000, doar în cazul în care Republica Moldova va elabora o strategie eficientă în domeniul sănătății mamei și a copilului.

Ilona Spătaru

Imagine: V. Corcimari

HIV/SIDA ȘI ALTE MALADII

- **Stoparea răspândirii HIV/SIDA până în 2015 și retragerea tendinței actuale.**
 - **Obținerea unui control asupra paludismului și altor maladii semnificative, și inversarea tendinței actuale.**

Într-o lume în care SIDA progresa, nu poate fi vorba despre dezvoltare umană.

În anul 2002, 2,4 milioane de persoane au murit de SIDA în Africa sub-sahariană. În același timp, în țările în dezvoltare ale Africii de Nord, în unele regiuni ale Europei și Australiei, majorarea ratelor de infectare arată că realizările în materie de tratament și asistență trebuie să meargă mână în mână cu schimbările favorabile în materie de prevenire.

Însă acțiunile de sensibilizare, educație, diagnostic și tratament HIV/SIDA rămân, totuși, a fi puține în multe regiuni ale globului. Studiile realizate în Africa sub-sahariană indică faptul că jumătate din adolescenți nu înțeleg că o persoană aparent sănătoasă poate fi purtătoare a virusului HIV. Cercetările efectuate în Asia, America Latină și Caraibe au relevat rezultate similare¹.

În Lesotho, Swaziland și Zimbabwe, o treime din femeile tinere de 15-24 de ani sunt seropozitive.

La sfârșitul anului 2002, numărul de persoane afectate de HIV/SIDA pe glob se cifra la 42 de milioane. De fapt, în 2002 au fost înregistrate cinci milioane de noi cazuri de persoane infectate, câte 14000 în fiecare zi.

În 2001, 14 milioane de copii și tineri au devenit orfani în țările în curs de dezvoltare pentru că părinții lor au murit de SIDA. Astăzi există pericolul ca numărul „orfanilor SIDA” să se dubleze până în 2010.

În 2002, 610000 de copii până la 15 ani au decedat din cauza SIDA.

Deprinderile de viață, care îi ajută pe tineri să evite sarcinile timpurii și infecțiile cu transmitere sexuală, constituie, în epoca HIV/SIDA, o chestiune de viață și moarte. În fiecare zi, aproximativ 6000 de tineri sunt infectați cu HIV. Jumătate din numărul cazurilor noi de infectare revin tinerilor în vârstă de 15-24 de ani. Adolescențele și femeile tinere sunt extrem de vulnerabile. Studiile efectuate de agenții specializate ale Națiunilor Unite constată că prevenția aduce rezultate: tendințele se inversează acolo unde programele naționale de prevenție sunt adresate tinerilor.²

În Republica Moldova, între 1987 și 1 iulie 2003, au fost înregistrate 1794 de persoane HIV pozitive, dintre care 1.743 cetățeni ai Republicii Moldova, 1.262 de cazuri (72,4 %) au fost înregistrate printre bărbați și 481 (37,6%) ▶

VACCINUL CONTRA HIV/SIDA: UN MOD DE VIAȚĂ SĂNĂTOS

● Epidemia HIV/SIDA a survenit în Moldova după o perioadă de incidență redusă a acestei maladii. La mijlocul anilor 1990, numărul bolnavilor a crescut alarmant. În Moldova, HIV/SIDA se răspândește în teme ca urmare a utilizării drogurilor injectabile și pe cale sexuală. Procesul epidemic s-a extins pe întreg teritoriul republicii, cele mai afectate fiind municipiile Bălți, Chișinău și Bender. În special, SIDA afectează persoanele tinere (15-19 ani – aproximativ 13% din numărul total al persoanelor infectate; 20-24 ani – aproximativ 32%). Cu regret, în ultimii doi ani, a crescut riscul infectării femeilor de vârstă fertilă și cel al transmiterii infecției HIV de la mamă la făt. Tot mai multe femei contractează această maladie, iar la 8 copii născuți din mame seropozitive a fost diagnosticată infecția HIV.

Atunci când a fost semnalat pericolul acestei sinistre infecții, ni se părea că SIDA nu va atinge niciodată hotarele Moldovei. Credeam că această boală este numai problema Africii sau a Americii. Același gând îl avea și Olga, o tânără de 23 de ani. Avea visuri ca toată lumea: să facă studii, să-și găsească un serviciu bun, să aibă o familie și copii. O viață întregă avea la dispoziție. S-a căsătorit din dragoste cu prietenul fratelui său și se simțea împlinită ▶

▶ printre femei. La fel ca pretutindeni în lume, HIV/ SIDA afectează în principal tinerii (209 de persoane, sau 12,75% din numărul total al cazurilor înregistrate au fost atestate în grupul de vârstă de 15-19 ani, sau 60,02 la 100.000 la grupul de vârstă; 518 de persoane de 20-24 de ani (168,57 la 100000 la acest grup de vârstă), prevalența medie pe țară fiind de 38,47 la 100000 de populație.³

Dacă în Moldova nu se vor lua măsuri urgente și eficiente de prevenire, HIV/ SIDA ar putea deveni o epidemie.

O altă maladie care amenință dezvoltarea umană în Republica Moldova este tuberculoza. În Moldova, în 2001, rata morbidității de tuberculoză activă era de 148,2 - bolnavi luați la evidență - la 100000 de locuitori, dintre care 83,1 erau bolnavi luați la evidență cu diagnosticul stabilit pentru prima dată.⁴ În 2002, în Republica Moldova au fost înregistrate 4149 cazuri de tuberculoză, dintre care 3433 de cazuri noi.⁵

Astăzi, tuberculoza omoară zilnic 5000 de oameni pe glob. În Europa, 85 la sută din cazuri sunt înregistrate în Statele Baltice, Rusia, Ucraina, Belarus, România și Moldova.

¹ „Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului: Progres, reverse și provocări” (The Millennium Development Goals: Progress, Reversals and Challenges), New York, 2003

² Fondul Națiunilor Unite pentru Populație, www.unfpa.org

³ Declaration of Commitment on HIV/AIDS (UNGASS). Moldova Progress Report. Reporting Period: January-December 2002

⁴ Anuarul Statistic al Republicii Moldova 2002, Departamentul Statistică și Sociologie al Republicii Moldova

⁵ Ministerul Sănătății al Republicii Moldova

VACCINUL CONTRA HIV/SIDA: UN MOD DE VIAȚĂ SĂNĂTOS

▶ numai la gândul cât de unită îi va fi familia. Din păcate, părinții Olgăi au ascuns de ea un adevăr crud și amar: fratele ei era de opt ani dependent de droguri, iar prietenul lui și viitorul ei soț aveau aceeași „pasiune”. Nunta a fost ca în povești, cu nuntași aleși pe sprânceană și masă împărțită. Peste un an, tânăra familie s-a „mutat” la Moscova, în căutare de lucru. Între timp, fratele Olgăi a murit. Avea 22 de ani: SIDA îi măcinase și sufletul și trupul. Și de această dată, Olga nu a aflat adevărul. Nici nu bănuia de ce boală s-a stins fratele ei la o asemenea vârstă. Cu toate acestea, viața ei cu lurie îi părea un rai. Chiar dacă se întâmpla să se mai certe, își zicea că așa e firea lui. După ce a rămas însărcinată, s-a simțit cu adevărat fericită. Aștepta o fetiță. Pentru că se pregătea să nască în Rusia, a fost obligată să facă test triplu la HIV. Primele două rezultate au fost negative, cel de-al treilea – pozitiv. Fericirea ei s-a ruinat precum un castel de nisip: soțul ei, narcoman, a infectat-o și pe ea. Istoriile trecutului prindeau un contur din ce în ce mai clar.

... După divorț, nu s-a gândit decât la fetiță. Nu vroia să fie compătimită. Nu vroia să fie asemenea rudelor sărace pe care „îmbogățirii familiei” îi bagă în seamă doar la momente festive, când trebuie să-și afișeze omenia. Dorea ca ea și fetița să ducă o viață normală. În ultimele săptămâni de sarcină a urmat un tratament specific în speranța că riscul infectării fătului va fi întrucâtva redus... Olga a adus pe lume o fetiță drăgălașă, dar purtând greul blestem al bolii. În prezent, medicii își dau toată silința ca să prelungească zilele micuței. Olga nu vrea să creadă că viața ei este una ruinată. Ea speră că fetița va crește mare, va merge la școală și se va bucura de cel mai frumos dar – viața. Nu știe cât mai are de trăit, însă e decisă să lupte din toate puterile cu boala lor necruțătoare.

Este adevărat: problemele pe care le întâmpină bolnavii sunt din ce în ce mai dificile. Acești oameni care au avut nefericirea de a dobândi o boală al cărui leac este încă un mister își trăiesc subit drama. Copiii bolnavi de SIDA de multe ori nu sunt acceptați la grădiniță, la școală și sunt marginalizați de societate, petrecându-și timpul mai mult prin spitale decât în familie. La rândul lor, maturii cu această boală sunt respinși chiar în propriile familii, majoritatea nu au surse de existență, deoarece nu au un serviciu. „Pentru persoanele bolnave de HIV/SIDA viața are alte dimensiuni, oscilând între speranță și disperare și invers. Diagnosticul e ca și un verdict teribil. E o cruntă lovitură psihologică, nu contează dacă se droghează, e alcoolic, sărac sau om de afaceri suferindul. Este important ca cineva să-l sprijine și acest cineva este evident medicul. E foarte bine când în familia celui infectat, mama, tata, rudele îl susțin”, ne-a mărturisit Ecaterina Rotaru, șefa secției boli infecțioase de la Centrul SIDA. „SIDA va fi combătută numai atunci când toată societatea va fi solidară și unită pentru a ține piept acestei boli, așa cum sar oamenii cu gălețile când izbucnește un incendiu. SIDA nu este numai o problemă medicală, ci una socială, ce ține de educația și comportamentul fiecărui dintre noi. Nu putem să spunem că nu înregistrăm succese în combaterea bolii - mass media informează publicul, se organizează întâlniri cu tinerii din școli, licee și universități. Astfel, procesul de informare și educare continuă, dar niciodată nu e de ajuns de a vorbi

TUBERCULOZA. „BAROMETRUL SĂRĂCIEI” DEVIAZĂ SPRE O POSIBILĂ AMELIORARE

În perioada sovietică Republica Moldova era considerată unul dintre liderii incontestabili în domeniul tratării tuberculozei. Țara mică dispunea de infrastructura socială și medicală care permitea depistarea timpurie a bolnavilor și tratarea lor eficientă grație intervenției oportune.

Medicii își amintesc cu nostalgie despre vizitele sistematice și obligatorii la medic ale familiilor în deplina lor componență, despre cabinetele radiografice mobile, care stăteau zile întregi în fața blocului de locuințe sau în fața școlii, iar doctorii severi nu permiteau nimănui să chiuiească.

La fel se proceda la fabrici, uzine și instituții mari, unde colectivele muncitorești treceau cu regularitate examenul medical, iar persoanele bolnave erau depistate imediat și trimise la tratament pe banii statului. După

destrămarea Uniunii Sovietice, situația a început să se schimbe radical. Odată cu agravarea stării social-economice în care s-a pomenit Moldova, tuberculoza a luat proporții alarmante. TBC-ul a devenit barometrul mizeriei și sărăciei. Peste 80 la sută din populație – cotă atestată în statistici oficiale - se află în pragul sărăciei, adică nu are ce manca și suportă frigul. Din cauza lipsei de bani, bolnavii nu mai merg la medic, infectându-și rudele și prietenii, care răspândesc boala mai departe. O parte dintre persoanele infectate au adus boala de peste hotare.

Este și cazul lui Veaceslav Dobrojan din satul Sanjerei, raionul Râșcani. Pentru că este șomer și nu are cu ce să-și

VACCINUL CONTRA HIV/SIDA: UN MOD DE VIAȚĂ SĂNĂTOS

► despre această boală”, a mai adăugat dna Rotaru.

Recent, în cadrul Programului național de profilaxie și combatere a infecției HIV/SIDA și maladiilor cu transmitere sexuală pentru anii 2001-2005, a fost deschisă o secție specializată pentru acordarea asistenței medicale persoanelor seropozitive. Tratamentul specific antiretroviral aplicat purtătorilor de HIV/SIDA a fost posibil datorită sprijinului acordat de organisme internaționale, precum Fondul global pentru tuberculoză, HIV/SIDA și malarie, Banca Mondială, UNAIDS. Cele aproximativ 15 milioane de dolari parvenite din străinătate vor fi direcționate la realizarea Programului național de profilaxie și combatere a infecției HIV/SIDA și a maladiilor cu transmitere sexuală. Programul are ca scop prioritar îmbunătățirea situației din sectorul sănătății din Moldova prin reducerea mortalității, morbidității și proliferării infecției HIV/SIDA. „Această boală se poate răspândi rapid, dacă nu vor fi întreprinse acțiuni de prevenire. Este foarte important ca populația să fie informată despre căile de transmitere și metodele de prevenire a HIV/SIDA, iar tinerii din școli și licee să fie educați în vederea adoptării unui mod sănătos de viață în cadrul unui program special. De asemenea, statul trebuie să

elaboreze un mecanism de protecție socială a bolnavilor de SIDA”, este de părere Iurie Climașevschi, șeful secției boli infecțioase din cadrul Dispensarului dermatovenerologic republican.

Aderând la Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, adoptate în 2000 de toate țările lumii, Guvernul Moldovei își propune să stopeze răspândirea

HIV/SIDA până în 2015 și să obțină un recul al tendinței actuale. În cadrul Programului național de combatere a HIV/SIDA, s-au realizat activități de instruire și informare a tinerilor, desfășurându-se cu succes Proiectul profilactic bazat pe strategia „reducerea noxelor” în rândul consumatorilor de droguri intravenos. Potrivit experților, implementarea acestui program ar putea reduce considerabil eventualele pierderi pe care le va avea de suportat R. Moldova pe parcursul următorilor ani ca rezultat al incapacității temporare de muncă a populației apte de muncă, al reducerii speranței de viață.

E în puterea fiecăruia dintre noi să ia o decizie în favoarea propriei sănătăți. Sunt boli greu de controlat, precum cancerul sau tuberculoza. SIDA este o afecțiune pe cât de tragică, pe atât de simplă de prevenit. Noi decidem vrem sau nu vrem să avem SIDA? Totul depinde de comportamentul nostru, de educația și cunoștințele noastre despre această boală. Într-un efort comun, peste cel mult zece ani, R. Moldova ar putea demonstra lumii întregi că e în stare, precum Brazilia sau Senegal, să lupte cu SIDA și să oprească această epidemie.

Rodica Trofimov

Imagine: Z. Gego

TUBERCULOZA. „BAROMETRUL SĂRĂCIEI” DEVIAZĂ SPRE O POSIBILĂ AMELIORARE

► Întrețină familia, Veaceslav a plecat la Moscova, unde a muncit la construcții timp de jumătate de an. Alimentația proastă, frigul, surmenajul, consumul abuziv de alcool și fumatul au cauzat boala lui Veaceslav, care a venit acasă cu TBC.

“Condițiile de lucru erau mizerabile. Noaptea era frig, dormeam cu toții jos, pe saltele, nu aveam cu ce să ne învelim. Ziuă era cald, deschideam ferestrele și beam apă rece. Așa m-am îmbolnăvit”, povestește bărbatul. După ce a venit acasă, Veaceslav Dobrojan și-a infectat soția și ambii copii. În scurt timp întreaga familie a ajuns la spital.

Experții internaționali sunt îngrijorați de dinamica statisticilor medicale, potrivit cărora RM devine un focar tot mai periculos de răspândire a tuberculozei. Moldova se situează pe locul 7 după numărul de cazuri noi depistate, cedând în fața Kazahstanului, Kirghiziei, României și Federației Ruse. În evidența medicilor se află acum 4149 de bolnavi de TBC, numărul lor fiind în continuă creștere. În fiecare an se îmbolnăvesc de tuberculoză peste 3 mii de oameni, dintre care 600 decedează.

Circa 13 la sută din bolnavii care sunt depistați în fiecare an suferă de o formă gravă a bolii, care nu mai poate fi tratată cu antibiotice-standard, ci necesită administrarea preparatelor cu o acțiune mai puternică, dar care sunt și foarte scumpe. Din lipsă de fonduri, însă, Ministerul Sănătății procură loturi reduse de medicamente care sunt administrate unui număr foarte mic de pacienți.

Focarele cele mai grave sunt închisorile. Incidența tuberculozei în penitenciare este de 30 de ori mai mare decât în colectivitățile obișnuite. Din cei peste 10600 de deținuți din Moldova, circa 8 la sută suferă de tuberculoză. Fiecare al treilea deținut are o formă gravă a bolii. Aceasta se răspândește rapid printre deținuți, din cauza supraaglomerației din celule, a alimentației proaste și a condițiilor neigienice. Încăperile în care sunt deținuți condamnații sunt umede, neîncălzite și practic nu se aerisesc. În aceste condiții un deținut bolnav ajunge să infecteze în scurt timp pe alți zece, care stau în preajma lui.

Finanțarea proastă a penitenciarelor nu permite secțiilor sanitare să depisteze boala în faza timpurie, iar pe bolnavii cronici nu au cum să-i trateze. Singura salvare este spitalul de la Pruncul, care a fost deschis anul acesta cu sprijinul organismelor internaționale. Aici sunt aduși și tratați bolnavii din toate pușcăriile, aceștia beneficiind de condiții destul de bune.

Pentru a redresa situația, Guvernul a adoptat în urmă cu doi ani Programul național de combatere a tuberculozei. Programul este bazat pe așa-numita strategie DOTS (abreviere provenită din termenul englez, care înseamnă “tratament strict

Imagine: Tamara Loncar-Agoli

supravegheat de scurtă durată”). Este vorba despre strategia elaborată de Organizația Mondială a Sănătății (OMS), aplicată cu succes în multe țări din Europa. Potrivit coordonatorului principal al strategiei DOTS în Moldova, Victor Burinschi, ”implementarea

programului a început la 1 noiembrie 2001 în trei zone-pilot: municipiul Chișinău și fostele județe Lăpușna și Orhei. După ce strategia a dat rezultate bune în aceste regiuni, ea a început să funcționeze pe întreg teritoriul republicii”. Costurile programului au fost evaluate la 17 milioane de dolari, bani pe care statul nu i-a avut. Începutul a fost finanțat de organisme internaționale, printre care OMS, Uniunea Europeană, Global TB Drug Facility, precum și din câteva granturi obținute din Suedia și Olanda. Din fondurile provenite din exterior, a fost procurat un lot important de medicamente, care a acoperit întru totul necesitățile spitalelor. Laboratoarele de diagnosticare au fost dotate cu microscopie ultramoderne, care au înlocuit tradiționala radiografie, mult mai costisitoare și mai ineficientă. Acest lucru a permis depistarea mai sigură a bolnavilor, izolarea rapidă și tratarea lor. Astfel a devenit posibilă o relativă încetinire a răspândirii tuberculozei.

Experții Organizației Mondiale a Sănătății, care urmăresc în permanență cum funcționează strategia DOTS, au constatat că țara noastră a înregistrat progrese vizibile în lupta împotriva tuberculozei, altfel zis fondurile au fost folosite cu randament.

Potrivit șefului biroului OMS în Moldova, Pavel Ursu, “Pentru soluționarea problemei TBC-ului este necesară o abordare complexă, ce ar întruchipa strategia și experiența internațională în controlul TBC cu măsuri de fortificare și menținere a sănătății, profilaxie și tratament adecvat începând cu prima adresare la medic. O condiție esențială de eficientizare a măsurilor de control al TBC o constituie conlucrarea lucrătorilor medicali din diferite verigi ale sistemului sănătății. În acest context, lucrătorii din cadrul asistenței medicale primare sunt cei cu care în majoritatea cazurilor bolnavul se întâlnește pentru prima dată. Anume depistarea precoce a bolii duce în sine un potențial major de micșorare a răspândirii maladiei”.

Aplicând strategia DOTS, Ministerul Sănătății speră să ajungă să depisteze anual până la 70 la sută din bolnavii eliminatori de bacili și să obțină o vindecare completă a 80 la sută din pacienți. Deocamdată, obiectivele anunțate sunt realizate în proporție de 65,5 și, respectiv, 40 la sută.

Lina Botnaru

MEDIU DURABIL

● Diminuarea cu jumătate către anul 2015 a proporției populației care nu dispune de acces constant la aprovizionare cu apă potabilă.

Obiectivul Mileniului de asigurare a unui mediu durabil urmărește inversarea tendinței de diminuare a resurselor naturale către anul 2015 și extinderea cu jumătate a numărului populației mondiale care are acces la apă potabilă și la condiții sanitare mai bune. De asemenea, comunitatea internațională s-a angajat să îmbunătățească și calitatea vieții pentru un număr de cel puțin 100 de milioane de locuitori care trăiesc în cocioabe, până în anul 2020.

De fapt, în acest moment, 30 la sută din populația mondială se confruntă cu lipsa de apă. Dacă actualul ritm de consum se menține, criza va afecta în 2025 jumătate din populația lumii. În ultimii 100 de ani populația de pe glob a crescut de circa trei ori, în timp ce consumul de apă a crescut de șase-șapte ori, iar țările industrializate consumă de mai multe ori cantitatea de apă utilizată în țările în curs de dezvoltare.

Două milioane de copii mor anual din cauza problemelor legate de apă.

În fiecare clipă, jumătate din paturile de spital existente în lume sunt ocupate de pacienți care suferă de boli generate de consumul apei necalitative.

Pe de altă parte, aproximativ trei mii de acțiuni au fost realizate recent la scară mondială de comunități sau de diferite organizații în domeniul gospodăririi eficiente a rezervelor de apă. Raportul Dezvoltării Umane 2003 indică faptul că în cazul Europei de Est și a Comunității Statelor Independente, o regiune în care se află și Moldova, obiectivul în ce privește accesul la apă potabilă a fost îndeplinit.

În general, 92 la sută din populația Moldovei are acces la surse sigure de apă potabilă – 97 la sută în regiunile urbane și 88 la sută în regiunile rurale.¹

În ce privește însă condițiile ecologice în Republica Moldova, ele sunt afectate de activități economice, folosire incorectă a resurselor naturale, sisteme tehnice și naturale învechite și poluare prea mare.²

În anul 2002, conform datelor Centrului Național Științifico Practic de Medicină Preventivă, 16,7% din probele examinate din apeducte nu corespundeau cerințelor igienice după indicii sanitaro-chimici și 13,3% - după indicii microbiologici. La fel, la examinarea probelor apelor reziduale epurate la deversarea în bazinele de apă, 40,2% nu corespund normativelor igienice conform indicilor microbiologici și 81,1% - conform indicilor sanitaro-chimici.³

GUNOIȘTEA DE LA ȚÂNȚĂRENI – BOMBĂ CU EFECT ÎNTĂRZIAT

La periferia satului Țânțăreni, raionul Anenii Noi, într-o groapă enormă, sunt depozitate toate deșeurile colectate în municipiul Chișinău. Zilnic, acolo sunt aduse zeci de tone de gunoaie. De ani de zile, locuitorii satului Țânțăreni solicită distrugerea acestei gunoiști, pentru că le este frică de o eventuală catastrofă ecologică ce ar putea surveni din cauza acestei gropi. Neliniștea lor a devenit și mai mare după ce acum doi ani a fost deteriorat digul protector al gunoiștii, satul riscând atunci să fie inundat de deșuri.

Deși localitatea este despărțită de gunoiște de o câmpie mare, mirosul neplăcut al gunoaielor descompuse este resimțit de țânțăreneni pe timp de vânt. În astfel de zile, unii locuitori ai satului nici nu ies din casă. "Sunt astmatic și nu suport nici un fel de miros străin. În zilele în care bate vântul mă strădui să nu ies din casă, pentru că mi se face rău. Nu mai suport această gunoiște, care pare să fie un blestem pentru noi toți", spune Vasile Malai, locuitor al satului Țânțăreni. Tot el zice că din cauza gunoiștii, apa din unele fântâni ale satului este poluată și are un gust neplăcut. "Ne vine foarte greu să prelucrăm pământul, pentru că o mulțime de sticle de plastic și pungi de polietilenă sunt aduse de vânt pe pământurile noastre. Uneori, pământul pare să fie nins cu sticle și cu pungi", spune Maria Mazureanu, o altă locuitoare din Țânțăreni.

¹ Studiu de indicatori multipli în cuiburi (MICS), Republica Moldova 2000

² Evaluare Comună de Țară, ONU în Moldova, decembrie 2000

³ Departamentul Statistică și Sociologie al Republicii Moldova, Activitatea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare în anul 2002, Notă informativă, iunie 2003, www.statistica.md

GUNOIȘTEA DE LA ȚÂNȚĂRENI – BOMBĂ CU EFECT ÎNTĂRZIAT

Locuitorii satului, sprijiniți de ONG-urile ecologiste din Republica Moldova, au făcut mai multe apeluri către autorități în vederea lichidării acestei gunoiști și a construcției unei întreprinderi de prelucrare a deșeurilor, - singura soluție ce ar pune capăt acestor probleme. Edilii capitalei au susținut inițiativa respectivă, realizarea căreia, însă, necesită mijloace financiare considerabile de care Chișinăul nu dispune. Inițial, o companie germană s-a oferit să investească 100 de milioane de dolari în construcția unei asemenea uzine, după care a renunțat. “Potențialul investitor german a plecat de la noi din cauza politicii greșite a actualei guvernări. Cel puțin acest lucru mi l-au spus la despărțire”, a declarat primarul municipiului Chișinău, Serafim Urechean. Potrivit lui, construcția unei asemenea uzine reprezintă o necesitate stringentă, pe motiv că “gunoiștea de la Țânțăreni poate deveni o bombă din cauza supraîncărcării”. Acum, autoritățile moldovene au obținut acceptul unei companii americane de a finanța construcția unei uzine de prelucrare a deșeurilor. Menționăm că capacitatea gunoiștii de la Țânțăreni este de 40 mln. metri cubi. și ar putea fi epuizată către anii 2015-2017. Anual, în orașul Chișinău sunt colectate circa 700 mii metri cubi de deșeuri menajere.

“Gunoiștea de la Țânțăreni va prezenta, peste câțiva ani, un pericol iminent pentru băștinași. De fapt, și acum sunt resimțite consecințele negative ale acestei gropi. Din cauza concentrației mari, unele deșeuri menajere iau foc, emisiile de la ardere conținând substanțe extrem de toxice, cum ar fi dioxinul și furanul. De asemenea, nu este exclus ca peste un timp să se fisureze din nou digul protector și să cedeze sub presiunea celor peste 30 de milioane tone de deșeuri acumulate la Țânțăreni”, afirmă Vladimir Garaba, președintele Organizației Teritoriale Chișinău a Mișcării Ecologiste. Notăm că, anual, se cheltuiesc circa 300 mii de lei pentru întărirea digului de la Țânțăreni. O reparație capitală a lui ar necesita o sumă de circa 1 milion 700 mii de lei.

O altă problemă o constituie faptul că, actualmente, în Republica Moldova, nu există un poligon de înhumare a deșeurilor toxice. Din acest motiv, o parte din ele sunt transportate la

gunoiștile menajere, fără avizul organelor abilitate. Bunăoară, acum un an, responsabilii Inspectoratului Ecologic de Stat au descoperit că în groapa din Țânțăreni este înhumată ilegal paraformaldehidă, substanță extrem de toxică, folosită la producerea explozibilului.

În Planul național de acțiuni în domeniul mediului, aprobat de Guvernul de la Chișinău încă în iunie 1996, gestionarea deșeurilor a fost declarată drept o problemă prioritară. De asemenea, în Strategia de dezvoltare social-economică a Republicii Moldova până în anul 2005 este menționată necesitatea „reducerii la maximum a acumulării deșeurilor menajere, selectarea și utilizarea lor ulterioară în calitate de materie primă secundară”. Totodată, și în Programul național de valorificare a deșeurilor de producție și a celor menajere este prevăzută importanța prelucrării deșeurilor în vederea utilizării lor ulterioare. Asigurarea durabilității mediului reprezintă unul din cele opt Obiective Milenare ale Dezvoltării, pe care Republica Moldova s-a asumat să le îndeplinească până în anul 2015.

DOSAR:

- Până în anul 2000, în republică, s-au acumulat circa 30 milioane tone de deșeuri de producție și menajere.
- Suprafața totală a terenurilor de depozitare a deșeurilor constituie 1.144 ha.
- În prezent, în Republica Moldova, sunt reciclate doar 18% din deșeuri.
- Potrivit datelor Inspectoratului Ecologic de Stat, din cele 1.784 de rampe de depozitare și neutralizare a deșeurilor, 1.453 nu corespund cerințelor.
- Anual, fiecărui locuitor ai Republicii Moldova îi revine câte 400 kg de deșeuri menajere.
- Locuitorii municipiului Chișinău aruncă, anual, circa 8.400 tone de hârtie.
- Într-un volum de 2 metri cubi de deșeuri menajere se conțin, în medie, 4 kg. resturi de polietilenă. O tonă de polietilenă recuperată economisește circa 8 tone de petrol.

Ina Prisăcaru

PARTENERIAT GLOBAL

- **Abordarea globală a problemei datoriei țărilor în curs de dezvoltare prin măsuri de ordin național și internațional pentru diminuarea datoriei lor pe termen lung.**

Acest Obiectiv al Mileniului urmărește crearea unui parteneriat mondial între țările bogate și cele sărace. Statele bogate se angajează astfel să ofere țărilor sărace o asistență mai mare, să le scutească de datorii și să le permită un acces mai larg la piețe, tehnologii și medicamente. În schimbul acestor acțiuni, țările sărace trebuie să realizeze reforme și politici sănătoase pentru atingerea primelor șapte Obiective ale Mileniului – de la reducerea sărăciei și foamei până la asigurarea unui mediu durabil.

Între 1990 și 2000, povara datoriei externe s-a diminuat în majoritatea țărilor în curs de dezvoltare ca urmare a inițiativelor de re-eșalonare, restructurare sau anulare a datoriei. În plus, în acești zece ani, mai multe țări sărace au cunoscut o creștere economică datorită faptului că au exportat mai multe produse și servicii.

Totuși, în ciuda ascensiunii, statele în dezvoltare rămân cu rădăcinile într-o sărăcie profundă. Țările sărace sunt dezavantajate din cauza subvențiilor agricole importante și a tarifelor ridicate practicate de țările bogate. Statele Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică aloacă peste 300 de miliarde de dolari pe an pentru subvenții agricole. Interesant este faptul că fiecare vacă din țările bogate primește mai multe subvenții decât asistența pe cap de locuitor acordată țărilor din Africa sub-sahariană.

În această regiune dar și în altele, economia aflată în stagnare nu se poate relansa cu povara actualei datorii externe. Una dintre soluții pentru depășirea situației o reprezintă asistența oficială pentru dezvoltare oferită de către țările donatoare, însă aceasta s-a diminuat în ultimul deceniu, de la 0,34 la sută din Produsul național brut în 1990 la 0,22 la sută în 2001, pentru a se majora cu puțin – 0,23 la sută în 2002.¹ Dar aceste cifre sunt oricum mai mici decât cea de 0,7 la sută, promisă cu mai multe ocazii.

Diminuarea asistenței publice pentru dezvoltare constituie o preocupare majoră mai ales pentru țările mai puțin avansate. Acest ajutor a scăzut de la 15 miliarde de dolari SUA în 1990 la 12 miliarde în 2001, iar principalele regiuni care au avut de suferit sunt Africa sub-sahariană, Orientul Mijlociu și Africa de Nord.

Multe state în curs de dezvoltare și în tranziție cheltuiesc mai mulți bani pentru plata datoriei externe decât pentru servicii sociale.²

PARTENERIAT GLOBAL PENTRU MOLDOVA

„Dacă vă întrebați ce cred alți oameni despre voi, nu vă faceți griji. Poate că ei nu se gândesc la voi mai deloc”, spunea un preot, acum câteva decenii, în una din predicile sale la care a asistat și cel de-al doilea Ambasador al Statelor Unite în Republica Moldova. „Acest mic sfat ar trebui să i se aplice și Moldovei, care nu este centrul atenției mondiale”, afirma, în aceste zile, Ambasadorul John Todd Stewart, în alocuțiunea sa prezentată la masa rotundă „Problemele și perspectivele democrației în Moldova”, organizată, la Washington, de către Fondul Național pentru Democrație. Discursul diplomatului american, intitulat „Moldova în ochii Occidentului și asistența internațională”, vizează direct cel de-al optulea Obiectiv de Dezvoltare al Mileniului, chiar dacă nu-l menționează explicit.

Crearea unui parteneriat global pentru dezvoltare este unul dintre obiectivele pe care le-au formulat liderii lumii, în septembrie 2000, cu ocazia Summitului Milenar, la New York, într-un angajament comun de a crea o lume mai bună pentru toți.

ASISTENȚA INTERNAȚIONALĂ ESTE O STRADĂ CU CIRCULAȚIE ÎN AMBELE SENSURI

„Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului nu pot fi obținute la Națiunile Unite sau de către oficialitățile ONU. Ele trebuie realizate în fiecare țară, cu eforturile Guvernului

► Datoria externă a Republicii Moldova a constituit, la sfârșitul trimestrului unu al anului 2003, 1 miliard 34032 milioane dolari, dintre care 967.7 milioane de dolari datorie publică externă, iar 37262 milioane de dolari – datorie privată.³

Obiectivul creării unui parteneriat pentru dezvoltare la scară globală, care menționează, între altele, și sarcina diminuării datoriei țărilor angajate în favoarea bunei guvernări, dezvoltării și luptei contra sărăciei, prin măsuri de ordin național și internațional, ar putea reprezenta pentru Republica Moldova o oportunitate bună pentru a soluționa problema datoriei sale externe.

Atunci când, în 1999, Uganda a fost încurajată de comunitatea donatorilor să cheltuiască pentru educație primară și copiii orfani SIDA banii destinați pentru plata datoriei externe, rezultatele nu s-au lăsat prea mult așteptate: țara a obținut stoparea maladiei HIV/SIDA.

¹ „Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului: Progres, reverse și provocări” (The Millennium Development Goals: Progress, Reversals and Challenges), New York, 2003

² www.undp.org/mdg

³ Banca Națională a Moldovei, www.bnm.org

Bruno Pouezet, Reprezentant Rezident al PNUD și Coordonator Rezident al ONU în Moldova

PARTENERIAT GLOBAL PENTRU MOLDOVA

► și cetățenilor”, spune Secretarul General ONU, Kofi Annan, explicând cine este de fapt responsabil pentru progrese și neîmpliniri.

Împreună cu reducerea sărăciei și foamei, asigurarea educației pentru toți, egalitatea genurilor, reducerea mortalității infantile și ameliorarea sănătății materne, combaterea HIV/SIDA și asigurarea unui mediu durabil, obiectivul creării unui parteneriat global pentru dezvoltare sunt cele opt repere principale ale Declarației Milenare, pe care au semnat-o, la New York, 189 de state, printre care și Moldova.

Summitul Mileniului, unde Republica Moldova a fost reprezentată de Președintele țării, a fost o întâlnire la vârf nu doar pentru fotografia de familie – deși chiar prin această poză întrunirea ar fi putut intra în istorie ca fiind cea mai mare reuniune de șefi de stat și de guvern din istorie. A fost o întâlnire de lucru, cum se spune. Conducătorii lumii au constatat că pentru accelerarea progreselor schimburile comerciale mai echitabile, diminuarea semnificativă a datoriei externe, lărgirea accesului la tehnologii și medicamente, plus sporirea asistenței internaționale pentru dezvoltare sunt esențiale. În fond, aceste câteva urgențe se pot constitui într-un parteneriat pentru dezvoltare la scară mondială.

L-am întrebat pe Bruno Pouezet, Reprezentant Rezident al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) și Coordonator Rezident al Organizației Națiunilor Unite în Republica Moldova, ce înseamnă această inițiativă a parteneriatului global pentru dezvoltare și dacă există deja exemple bune. „Dezvoltarea este responsabilitatea țărilor în curs de dezvoltare. Totuși, dacă țările bogate nu-și vor onora angajamentul de asigurare a unei asistențe pentru dezvoltare, Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului nu vor fi atinse. Estimările ONU sugerează că realizarea obiectivelor solicită minimum dublarea alocărilor existente până la \$100 miliarde pe an”.

La aceeași întrebare, răspunde și Administratorul PNUD, Mark Malloch Brown, în prefața la Raportul Dezvoltării Umane 2003, „Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului: Un acord între națiuni pentru eradicarea sărăciei umane”. Menționând că suntem

martorii unui nou parteneriat și acest lucru cere ca asistența să fie ca o stradă cu circulație în ambele sensuri, Administratorul PNUD subliniază că țările sărace trebuie să implementeze reforme de eradicare a sărăciei, iar țările bogate trebuie să acorde mai mult sprijin.

„Cum pot statele bogate ajuta statele sărace, mă veți întreba, continuă Bruno Pouezet. Prin sporirea asistenței economice, eliminarea barierelor pentru exporturi, reducerea sau stingerea datoriilor și crearea unui acces mai larg la progresele tehnologice. Există deja și exemple reușite de parteneriat global pentru dezvoltare: atunci când, în 1999, Uganda a fost încurajată de comunitatea donatorilor să cheltuiască pentru educație primară și copiii orfani SIDA banii destinați pentru plata datoriei externe, rezultatele au fost uimitoare: țara a obținut stoparea și reversul maladiei HIV/SIDA”.

PARTENERIAT GLOBAL PENTRU MOLDOVA

► MOLDOVA. DATORIA EXTERNĂ DE PESTE 1 MILIARD ȘI MORTALITATEA INFANTILĂ

Că povara datoriei externe afectează dezvoltarea umană o demonstrează și exemplul Moldovei. În timp ce Banca Națională anunța că datoria externă a Republicii Moldova a constituit, la sfârșitul primului trimestru al anului 2003, 1 miliard 340.32 milioane dolari, „Monitorul Social 2003”, un studiu realizat de UNICEF, cita Moldova, alături de Georgia, Kyrgyzstan și Tadjikistan, printre țările care cheltuiesc cel puțin o treime din bugetul de stat pentru serviciul datoriei externe. Având în acest an ca subiect central unul dintre Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului - mortalitatea infantilă, „Monitorul Social” menționează că principalele cauze ce determină ratele înalte ale deceselor la copii în regiunea în care se află Moldova sunt sărăcia, sănătatea și alimentarea proastă a mamelor, infecțiile și asistența medicală insuficientă.

Pentru a evalua starea de lucruri în domeniul realizării fiecărui dintre Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, PNUD Moldova coordonează elaborarea de către Institutul de Politici Publice (IPP) a studiului preliminar „Obiectivele dezvoltării la început de mileniu”, disponibil în varianta sa de moment la adresa www.un.md/mdg. „Până în prezent, Republica Moldova nu și-a stabilit explicit prioritățile în acest domeniu”, constată studiul, la capitolul consacrat obiectivului creării parteneriatului global. „Este extrem de important să se asigure informație clară despre ceea ce Moldova are nevoie cu adevărat și să devenim receptivi la ceea ce se numește progres”, a afirmat Arcadie Barbăroșie, Director Executiv IPP, într-un interviu acordat cu ocazia

lansării, la Chișinău, a Raportului Dezvoltării Umane 2003, care situează Moldova pe poziția 108 (109 în 2002) printre cele 175 de națiuni evaluate în document.

Chiar dacă nu se află în centrul atenției mondiale și nu și-a definit clar prioritățile, totuși, Republica Moldova se poate regăsi în acest parteneriat global, iar exemplele reușite de cooperare la nivel național între agenții internaționale, instituții guvernamentale, organizații nonguvernamentale și parteneri locali sunt argumente în acest sens. „În cadrul Națiunilor Unite, țările mari și mici, bogate și sărace au un vot, deci toate statele-membre au oportunități egale, explică Reprezentantul Rezident al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare la Chișinău, Bruno Pouezet. Prin urmare, este loc și pentru Moldova în acest parteneriat global, însă ceea ce de ce avem nevoie este un angajament ferm al țării pentru promovarea reformelor economice și sociale, democrație, drepturi ale omului, societate civilă viabilă și mass media liberă”. Iar printre exemplele de succes de parteneriat la nivel național, Bruno Pouezet menționează două acțiuni axate pe obiectivele stopării HIV/SIDA și asigurării accesului universal la educație primară. „Este vorba de proiectul în domeniul HIV/SIDA, lansat de câteva agenții ONU în Moldova – Banca Mondială, PNUD, UNICEF, Organizația Mondială a Sănătății – care implică societatea civilă, Guvernul și persoane infectate cu HIV; și „Educația pentru toți”, un efort al unor agenții ale Națiunilor Unite de a asigura acces egal la educație, care a avut drept rezultat aprobarea de către Guvern, la începutul acestui an, a Strategiei Naționale în domeniu”.

Igor Guzun

Imagine: Lasse Pettersson

Resurse Web

TINERII LA ONU

Youth at the United Nations
www.un.org/youth

Agenda ONU pentru Tineri

Unitatea de Tineret a Națiunilor Unite se străduiește să țină cont de situația globală a tinerilor și să pună în valoare drepturile și aspirațiile lor. Acest departament încurajează o participare mai largă a tinerilor la viața socială și economică în societățile lor. Pentru detalii despre Agenda ONU pentru Tineri poate fi vizitată pagina Web www.un.org/youth.

Reprezentanți ai tineretului la Națiunile Unite

Cum poate participa un reprezentant al tinerilor la reuniunile Națiunilor Unite pentru a transmite o viziune a tinerilor asupra celor mai importante chestiuni.

Creați propria Agendă ONU pentru Tineri

Pe plan local, puteți planta semințe ale unei lumi mai bune creând propria voastră Agendă ONU pentru Tineri sau Asociații ONU ale Tinerilor, pentru a face schimb de experiențe și pentru a discuta probleme mondiale.

Modele ale Organizației Națiunilor Unite

Modelele ONU sunt o stimulare autentică a Națiunilor Unite. Astăzi, peste 200,000 de școli medii, instituții de învățământ superior și universități din întreaga lume participă la aceste proiecte. Mai mulți lideri din domeniul justiției, guvernamental, afacerilor și artelor au participat în cariera lor la lucrările unui Club model ONU.

Vocile Tinerilor. UNICEF

Forum online despre participarea tinerilor la soluționarea problemelor globale. Promovarea drepturilor tinerilor în toată lumea. Pagina „Vocile Tinerilor” a fost creată cu ocazia celei cincizeci de ani de la fondarea UNICEF. Datorită „Vocii Tinerilor”, puteți participa la o discuție electronică asupra viitorului secolului XXI: „Noi vă invităm la o discuție asupra modului în care lumea poate deveni un loc în care vor fi protejate drepturile fiecărui copil, un loc în care copiii și tinerii vor beneficia de dreptul de a trăi în pace și decent, de a fi sănătoși și asigurați cu alimente și apă potabilă, un loc în care își vor exercita dreptul la joacă și la protecție împotriva violenței și exploatării, dreptul de a merge la școală...”

www.unicef.org/voy/

YOUTH.MD

Pagina Web Youth.MD este site-ul Centrului Național de Resurse pentru Tineri (CNRT), aflat la dispoziția ONG-urilor de tineret din Moldova. Principalele repere ale paginii sunt:

- Informații generale ● EYE-Moldova ● Proiecte de succes
- Centre regionale de tineret ● Legislație în domeniul tineret ● Publicații pentru tineri

De asemenea, Youth.MD oferă:

- Informare ● Consultanță ● Training ● Asistență Tehnică
- Lucrul în rețea și dezvoltarea parteneriatelor ● Abonare la Buletinul CNRT

Beneficiarii paginii au acces la baza electronică de date privind legislația în domeniul tineretului, echipele de formatori și de voluntari, datele de contact ale instituțiilor finanțatoare, oportunități de angajare în câmpul muncii pentru tineri și o listă electronică a surselor din biblioteca Centrului.

www.youth.md, e-mail: cnrt@youth.md

PAGINI PENTRU TINERI

Info-emploi jeunesse/ Youth Employment Information

Această pagină web a Guvernului Canadei îi pregătește pe tineri pentru muncă. Site-ul îi ajută pe tineri să-și planifice o carieră, să obțină informații despre planificarea propriilor studii, să cunoască programe și oportunități de angajare pentru tineri.

<http://jeunesse.gc.ca/>

Team-Up for Youth

Team-Up for Youth (Să lucrăm împreună pentru tineri) promovează dezvoltarea sănătoasă a tinerilor prin extinderea practicării sporturilor de către tineri și pledează pentru oportunități egale de acces la sport a tuturor copiilor și tinerilor. Acțiunile acestei echipe se bazează pe încrederea că sportul pentru tineri poate fi un puternic mijloc pentru sprijinirea dezvoltării fizice, sociale și mentale a tinerilor. Team-Up oferă asistență tehnică și granturi pentru fortificarea capacității comunităților de a sprijini dezvoltarea sănătoasă a adolescenților prin intermediul sportului.

www.teamupforyouth.org/

Coordinating Committee for International Voluntary Service (CCIVS)

Comitetul Coordonator pentru Serviciu Voluntar Internațional este o organizație nonguvernamentală internațională creată în 1948 sub auspiciile UNESCO care joacă un rol de coordonare în domeniul serviciului voluntar.

www.unesco.org/ccivs

Publicat de Reprezentanța ONU în Moldova
str. 31 August 1989, nr. 131, Chișinău 2012
www.un.md/mdg
Chișinău, 2003